

Tímár és Szabolcs külterületén öntözőtelep korszerűsítése

Natura 2000 hatásbecslés

Nyíregyháza, 2023. március

Beruházó:

Timád Kft.

4466 Tímár, Szabadság u. 2.

Beruházás helye:

Tímár 07/8, 9, 10, 11, 12, 13, 18, 21, 22, 28 hrsz.

Tervező:

Kató Csaba ev.

(4485. Nagyhalász, Ibrányi u. 20/a.)

Környezetvédelmi munkarész:

Szakértők:

Rákó István környezetvédelmi szakértő

SZKV-1.1., 1.2., 1.3., 1.4.,

Székényes Csaba környezetmérnök SZKV 1.3

Zsila László

Okleveles táj-és Kertépítész mérnök

TK 09-0583

Tartalomjegyzék:

2. Előzmények	5
2.3. Az engedélykérő adatai	5
2.4. A dokumentáció készítőinek adatai	5
2.5. Az érintett területre vonatkozó adatok	5
Tervezett tevékenység célja	5
A tervezett tevékenység számításba vett változatainak alapadatai	5
2.6. A tevékenység volumene	5
2.7. A telepítés és működés megkezdésének várható időpontja és időtartama, a kapacitáskihasználás tervezett időbeli megoszlása	6
2.8. A telephely elhelyezkedése	6
2.9. Szomszédos ingatlanok	6
2.10. A telephely jelenlegi funkciója	6
2.11. A telephely jelenlegi infrastruktúrája	6
2.12. A tevékenység területigénye	6
2.13. A telephely környezetének jellemzése	7
3. Talajviszonyok	8
4. Vízrajz	8
5. Éghajlati jellemzők	8
6. A beruházás alapadatai	9
7. Növényzet, állatvilág	10
7.1 Gyakori élőhelyek:	10
7.2 A területen található növénytársulások, növényfajok Növényvilág	10
7.3 Vegetáció jellemzése	11
7.4 A tervezési területen található társulások és a társulásokat jellemző növényfa-jok ismertetése	
ÁNÉR besorolása:	12
7.4.1 Á-NÉR kategóriák	12
Növényfajok	14
Vegetáció értékelése természetvédelmi (TVK) kategóriák alapján	14
8. Védett természeti területek,	15
9. HUH10008 Natura 2000-es terület ismertetése	16
Természetvédelmi célkitűzés, a terület rendeltetése	20
9.1 Általános célkitűzések:	20
9.2 A természetvédelmi célállapot:	21
9.3 A természetvédelmi célkitűzések:	21
9.4 A célkitűzések eléréséhez rendelt intézkedési javaslatok:	22
9.5 Kezelési egységek (KE)	23
9.6 Áné kategóriák a tervezési területen:	26
A kijelölés alapjául szolgáló fajok és/vagy élőhelyek	26
Veszélyeztető tényezők	28
10. Természetvédelmi célkitűzés, a terület rendeltetése	34
10.1 Általános célkitűzések:	34
10.2 A természetvédelmi célkitűzések:	34
10.3 A célkitűzések eléréséhez rendelt intézkedési javaslatok:	34
Kezelési javaslatok	35
11. Kijelölés alapjául szolgáló fajok, élőhelyek ismertetése HUH1 20001	36
12. A tervező, illetve beruházó által tanulmányozott alternatív megoldások bemutatása:	39
12.1 A szóba jöhető alternatív megoldások megvalósítását megnehezítő vagy kizáró	40
12.2 A terv vagy beruházás megvalósítása szükségszerűségének ismertetése:	40
12.3 A terv vagy a beruházás megvalósításának szükségszerűségét a következő	40
13. A kedvezőtlen hatások mérséklése	40

15.	Élővilágra, élőhelyre várható hatása a beruházásnak, hatásterület bemutatása	41
15.1	A jelölő fajokra valamint élőhelyeit figyelembe véve nem zavaró a beruházás.	42
	Kivitelezési szakaszban	42
	Üzemeltetési szakaszban	42
15.2	Az elvégzett hatásbecslése megállapítása:	43
16.	Felhasznált irodalom	44
17.	Jogszabályi hivatkozások:	44

2. Előzmények

A beruházó TIMÁD Kft. (4466. Timár, Szabadság u. 2.) intenzív növénytermesztését határozta el. A beruházó a 36500/3320-11/2018.ált. sz. érvényes vízjogi üzemeltetési engedéllyel rendelkezik csévélődobos öntözőtelepre (vksz.: 27/120-2008.), a Timár külterületén a 07/8, 07/9, 07/10, 07/21 és 07/22 hrsz-ú területeken, összesen 48,9410 ha. A beruházó a meglévő öntözőtelepen fixen telepített nyomóvezetékét tervez beépíteni, illetve további területet tervez csévélődobos öntözőberendezéssel beöntözni.

A tervezési terület Natura 2000-es területen található.

Azonosító adatok

2.3. Az engedélykérő adatai

Neve: Timád Kft.

Székhelye: 4466 Tímár, Szabadság u. 2.

2.4. A dokumentáció készítőinek adatai

Név: Rákó István

SZKV-1.1. - Hulladékgazdálkodási szakértő

SZKV-1.2. - Levegőtisztaság-védelem szakértő

SZKV-1.3. - Víz- és földtani közeg védelem szakértő

SZKV-1.4. - Zaj- és rezgésvédelem szakértő

Szekrényes Károly Csaba: Környezetmérnök

SZKV-1.3. - Víz- és földtani közeg védelem szakértő Zsila László

Okleveles táj-és Kertépítész mérnök

TK 09-0583

2.5. Az érintett területre vonatkozó adatok

Az Öntözendő terület az érintett településtől nyugati irányba fekszik a vízkivételi a tiszai partszakaszon valósul meg.

Vízkivétel: Tisza folyó 547,30 fkm szelvény

Beruházással érintett HRSZ-ek:

Timár külterületén a 07/8, 9, 10, 11, 12, 13, 18, 21, 22, 28

Tervezett tevékenység célja

A tervezett tevékenység célja a fent említett mezőgazdasági terület öntözéssel történő gazdaságosabb hasznosítása, nagyobb terméshozam elérése.

A tervezett tevékenység számításba vett változatainak alapadatai

2.6. A tevékenység volumene

A beruházás volumene kis mértékű, a Fenti HRSZ-ek öntözésére vonatkozik. Rendeltetés: közfoglalkoztatási

célú, mezőgazdasági rendeltetés.

2.7. A telepítés és működés megkezdésének várható időpontja és időtartama, a kapacitáskihasználás tervezett időbeli megoszlása

Jelen előzetes vizsgálati eljárás, valamint a vízjogi létesítési és üzemelési engedélyezési eljárástól függően – a tervezett tevékenység megkezdésének várható időpontja: a locsolási időszak kezdete (első negyedév)

- a telepítés megkezdésének várható időpontja: 2023.II. negyedév
- az üzemelés várható időtartama: Minden évben márciustól – októberig igény szerint.

A telephely

2.8. A telephely elhelyezkedése

Tájföldrajzi szempontból Tímár közigazgatási területe, nyírségi részén található.

2.9. Szomszédos ingatlanok

A szóban forgó ingatlanok mezőgazdasági területen találhatóak nagyrészt szántók, mezőgazdasági művelé alatt álló területek határolják.

2.10. A telephely jelenlegi funkciója

A terület jelenleg is mezőgazdasági művelés alatt áll. A földterületen jelenleg maglucerna található.

2.11. A telephely jelenlegi infrastruktúrája

A mezőgazdasági területek infrastruktúrája nem releváns. Az ingatlanokat szántók, gyepek határolja, valamint a 4212-es számú közút.

2.12. A tevékenység területigénye

Timár külterületén a 07/8, 9, 10, 11, 12, 13, 18, 21, 22, 28 (75,5929 ha)

1. ábra: az Öntözendő ingatlanok és környezete

2.13. A telephely környezetének jellemzése

A Nyírség hatalmas, mészszegény homok és lösz-homok keverékből álló szigetként ékelődik a környező tájak túlnyomórészt lösz- és agyagfelszínei közé. Ez hazánk második legnagyobb futóhomok-területe. Annak az óriási jégkori hordalékkúpnak a maradványa, amelyet az Erdély és az Északkeleti-Kárpátok felől érkező vizek építettek. Mikor a földtörténeti jelenkor hajnalán a Bereg- Szatmári-sík és a Bodrogtó megsemmisült, a folyók egymás után elhagyták a Nyírséget, és megkezdődött a szél munkájának időszaka, amely szétterítette az üledéket. A Nyírség klímájának egyik meghatározó jellemzője az Alföld délebbi részeinél kevésbé forró nyár és a több csapadék. A Nyírség éghajlata a zárt erdők kialakulását biztosítja, de a növényzet megvalósuló formáját a lokálistalajviszonyok erősen befolyásolják.

Ennek megfelelően az ősi vegetáció képét a túl száraz és túl nedves térszíneken felnyíló zárt erdők határozhatták meg. Az erdőket a kocsányos tölgy uralta, ezüsthárssal vegyes gyöngyvirágos tölgyesek, keményfás ligeterdők, gyertyános tölgyesek váltakoztak a térszínnek megfelelően. Az erdős tájat a magasabb buckaoldalokon és buckatetőken homokpusztákkal mozaikos nyílt tölgyesek szakították meg, a mélyebb buckaközi térszíneken a folyamatos vízhatás miatti láposodás, sőt, tavak ('nyírvízlaposok') kialakulása volt jellemző.

Meglepő módon a nyugati, délnyugati Nyírségben a fenti élőhelyek maradványfoltjai mellett szikes területek sótűrő, sókedvelő növényközösségek váltogatják egymást. A nyírségi élővilág egyik fő jellegzetessége, hogy kis területen belül egymástól nagymértékben eltérő igényű fajok, életközösségek alkotnak változatos mozaikot. Ennek oka a speciális domborzati formák okozta mikro- és mezoklimatikus változatosság. A Nyírség jelenkori növénytakarója már csak egymástól elszigetelt, apró, többségében rossz állapotú foltokban őrzi az ősi vegetáció maradványait.

Az éghajlati adottságok napjainkban is lehetővé teszik, tennék az erdő kialakulását. A mai erdőtlenség (értve ezalatt az őshonos fafajok alkotta, valódi erdők hiányát) oka nem a klíma, hanem az emberi tevékenység. Az elmúlt évszázadok minden addigit meghaladó mértékű erdőirtásai miatt hatalmas területeket érintett az eróziós és deflációs kár. A mozgásba lendülő homokbuckákat mind nagyobb területeken kezdték el tájidegen fafajokkal betelepíteni.

A természetes tölgyerdők helyett a Nyírség képét ma leginkább a sivár akácok határozzák meg, emellett jellemzőek a telepített fenyvesek, nemesnyarasok és a vörös tölgy ültetvényei is. A pusztai tölgyesek fajkészletét őrzi a korábban nyílt tölgyligetekkel mozaikoló száraz homoki gyepek. Felhagyott szántók helyén regenerálódó, egyéves, nyílt homokpuszta-gyepek ma is megtalálhatók, míg az évelő, magyar csenkeszes, ezüstperjés gyepek szórványosak. A zárt homokpuszta réteknek (sztyepeknek) hírmondóik is alig akadnak. Többségük kialakulásában eredetileg az erdőirtás és a legeltetés hatása játszott a főszerepet. A privatizáció után ezeknek a homoki legelőknél jó részét feltörték vagy tájidegen fajokkal fásították. A természetes élőhelyekre a másik nagy csapást az intenzív lecsapolási munkálatok jelentették. A jelentősebb vízfolyásokat eredetileg is nélkülöző, lefolyástalan Nyírség talajvízszintje a vízrendezések nyomán drasztikusan lesüllyedt, amit súlyosbít az utóbbi évtizedek krónikus csapadékhiánya. Korábban a települések mellett nem számítottak ritkának a halban gazdag tavak, mocsarak, lápok, ma viszont nyár elejére csak a legmélyebb buckaközökben marad egy kis víz.

A tartós vízhiány ellehetetleníti a táj jellegét eredetileg leginkább meghatározó, ma töredékére fogyatkozott és degradált vízigényes élőhelytípusok regenerálódását. A vízhiánnyal küzdő területeket egyre inkább

eluralják az idegenhonos özönnövények, mint az akác, kései meggy, bálványfa, amerikai kőris, aranyvessző, parlagfű, selyemkóró. Az elmúlt évtizedek tapasztalata alapján a szárazodás és a jelenlegi agrár-támogatási rendszer a gazdálkodókat arra ösztökéli, hogy mind több, korábban gyepként hasznosított üde területet szántsának fel.¹

3. Talajviszonyok

A homokfelhalmozódások sokszor szabálytalan alakot vesznek fel, parabolabuckából is keveset találhatunk. A szélbarázdák az északi részekén elérhetik a 12-16 méteres magasságot is. Tímár település közigazgatási területének felszíne túlnyomóan homokos lösz talajú.

4. Vízrajz

A Nyírség fontosabb folyó közé tartozik a Keleti-főcsatorna, a Lónyai-főcsatorna, a Tisza, a Kraszna és a Szamos. A jelentősebb állóvizeik közé tartozik a Vajai-tó, Bátorligeti ősláp, Kállósejnéni ősmohos és a nyíregyházi Sós-tó.

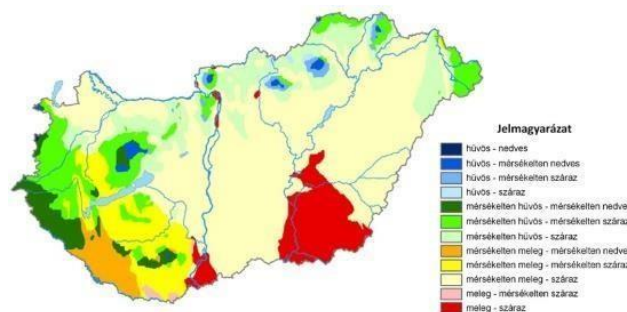
Az 1800-as évek közepéig a domborzati viszonyok sajátosságai miatt a Nyírség legnagyobb része lefolyástalan volt. A csapadékos időkben a homokdombok közötti mélyedésekben összegyűlt víz a terület nagy részén lehetetlenné tette a földek művelését.

A helyzet rendezésére 1879-ben alakult meg a Nyírvíz Szabályozó Társulat, s készült el a Nyírség vízszabályozásának terve. A folyószabályozások következtében ma már a Nyírségnek egyetlen természetes állapotban lévő vízfolyása sincs.

Timár vízrajzi szempontból is két részre tagolódik: a tiszai ártér felszíni és felszín alatti vizekben gazdag és az ármentes hordalékkúp vízhiányos területére.

5. Éghajlati jellemzők

A Nyírség éghajlata kontinentális, területe hűvösebb, mint az Alföld többi része, viszont az éves napfénytartam nagyobb, 1975 óra. Az évi középhőmérséklet 9,6-9,7 °C, az átlagos éves csapadékmennyiség 583 mm. A hótakarós napok száma 40, a hótakaró átlagos vastagsága 17–18 cm. Az uralkodó szélirány: É-i, ÉK-i és DNY-i. Tímár, Szabolcs község mérsékelt meleg, száraz éghajlati övbe tartozik. Az évi középhőmérséklet 10°C, a csapadék átlagos mennyisége év 560-590 mm. Az északkeleti és délnyugati szél a jellemző a térségre. Az évi napsütéses órák száma kedvező esetben a 2000 órát is eléri.

Magyarország éghajlati körzetei térkép³

Térség éghajlatát a tájegységre jellemző kontinentális hatás befolyásolja. Viszonylag későn tavaszodik, a hőmérsékleti görbe emelkedő ága csak április közepén éri el a 10-12 Co-os napi középhőmérsékletet.

A napsütés évi összege - sokéves átlagban – 1950-2000 óra. Nyári évszakban a legderültebb hónap felhőzete 40-42% .

Az éves csapadék összege 560 mm körüli, a csapadékeloszlás viszont igen kedvezőtlen. A vegetációs időszakban hulló csapadék mennyisége nem elegendő ahhoz, hogy a termesztett kultúra minden évben a fajta teljesítőképességének megfelelő termést adjon, ezért elengedhetetlen a hiányzó csapadék mesterséges pótlása az öntözés.

Az éghajlatváltozás utal az éghajlatban történő bármilyen változásra, legyen az akár természetes változékonyság, akár emberi tevékenység eredménye. Az éghajlatváltozás hatásai már jelenleg is érzékelhetők, és a hatások a jövőben várhatóan egyre érezhetőbbé válnak majd.

A hőmérsékleti és csapadékviszonyok változásainak és e változások kölcsönhatásainak köszönhetően az éghajlat változékonysága várhatóan megnő majd, aminek következtében gyakoribb és súlyosabb természeti csapások fordulhatnak elő: erős viharok sok csapadékkal és nagy sebességű széllel, folyami és villámárvizek, illetve belvizek, korai és kései fagyok, jégeső, erősebb UV-B sugárzás stb.

6. A beruházás alapadatai

A beruházó TIMÁD Kft. (4466. Timár, Szabadság u. 2.) intenzív növénytermesztését határozta el. A beruházó a 36500/3320-11/2018.ált. sz. érvényes vízjogi üzemeltetési engedéllyel rendelkezik csévélődobos öntözőtelepre (vksz.: 27/120-2008.), a Timár külterületén a 07/8, 07/9, 07/10, 07/21 és 07/22 hrsz-ú területeken, összesen 48,9410 ha. A beruházó a meglévő öntözőtelepen fixen telepített nyomóvezetékét tervez beépíteni, illetve további területet tervez csévélődobos öntözőberendezéssel beöntözni

A fejlesztés után a telep műszaki adatai:

Öntözőtelep helye:	Timár 07/8, 9, 10, 11, 12, 13, 18, 21, 22, 28 hrsz. terület
Évente öntözött terület:	75,5929 ha
Növény kultúra:	szántóföldi növény
Öntözési norma:	210 mm (7x30 mm)
Csúcs vízigény:	2400 l/p (40 l/s)
Napi vízigény:	1600 m3/nap
Éves vízigénye:	158.745 m3
Öntözések száma:	7 alkalom/év
Öntözési forduló:	14 nap
Öntözendő növény:	szántóföldi növénykultúra
Öntözési mód:	esőztető
Vízforrás:	A Tisza-folyó 546,3 fkm. szelvényében engedélyezett hordozható szivattyúval
Szivattyú:	MEGLÉVŐ Rovatti F34K125/2 típusú diesel motoros szivattyú (Q= 2400 l/perc)
Öntözővíz mennyisége:	1600 m3/d, Qmax= 2400 l/p, 158.745 m3/év
Nyomóvezeték:	Ideiglenesen telepített D150 hg.a nyomóvezeték 18 fm, D160 KPE fixen telepített nyomóvezeték 2.660 fm
Öntözőberendezés:	RM 790 110GX 480 típusú csévélődobos öntözőberendezés 4 db

7. Növényzet, állatvilág

Timár település területi besorolása:

Megye (2014):	Szabolcs-Szatmár-Bereg megye
Járás (2014):	Nyíregyházi (1570)
irányítószám(ok):	4466 ,
Földrajzi tájegység besorolás:	
kistáj:	Hajdúhát
kistájcsoporthoz:	-
középtáj:	Hajdúság
nagy-táj:	Alföld

Hajdúhát

A mai alkati vegetációban érdemi homoki növényzet az északi, deflációs területen (ahol a nyírségi homokot csak vékony löszlepel fedi) sem maradt fenn. A táj nagy részén a deráziós formákkal tarkított löszplató növényzete jellemző (az általában igen mély – 5-25 m – talajvíz miatt kevesebb lösztölgyes, több pusztai cserjés és löszpuszta lehetett egykor uralkodó), melynek maradványai elsősorban mezsgyéken és néhány kurgánon, de néha löszlegetőkön is fellelhetők. A deráziós mélyedésekben szolonyec szikesek, szoloncsák szikesek és szikes tavak, üde rétek és mocsarak találhatók. A kistáj déli részén, a Hortobágy felé eső szegély olykor láposodik is (helokrán források). Klasszikus agrársivatag, már az I. katonai felmérés térképei is annak tüntetik fel. Természetes erdő nincs, a völgyekben fűz- és nyárligetek, máshol faültetvények vannak, itt-ott erdei fajokkal. A flóra pusztulása az elmúlt évtizedekben már nem volt számottevő, kivéve a városok körüli beépítéseket. Florisztikailag fontos fajok a kopár sziki élőhelyeken: sziki ballagófű (*Salsola soda*), sziki pitypang (*Taraxacum bessarabicum*), üde réteken: szép zörgőfű (*Crepis pulchra*), mezei gólyaorr (*Geranium pratense*), sárga kígyókapor (*Silene silaus*), erdei maradványnövényzetben: kislevelű nőszőfű (*Epipactis microphylla*), Tallós-nőszőfű (*Epipactis tallosii*), száraz gyepekben: élesmosófű (*Chrysopogon gryllus*), öldöklő aszat (*Cirsium furiens*), hengeres peremizs (*Inula germanica*), pusztai gyújtóványfű (*Linaria biebersteinii*), macskahere (*Phlomis tuberosa*), rekenyő (*Rapistrum perenne*), kései pitypang (*Taraxacum serotinum*). Kipusztult a szártalan csüdfű (*Astragalus exscapus*), tátorján

(*Crambe tatarica*), gyepes nefelejcs (*Myosotis caespitosa*), csajkavirág (*Oxytropis pilosa*), keleti békakorsó (*Sium sisaroides*).

7.1 Gyakori élőhelyek:

B6, F1b, D34, F4, OC; közepesen gyakori élőhelyek: B1a, B2, B3, B5, F1a, F5, OA, OB, RB, RC; ritka élőhelyek: B1b, D6, F2, H5a, J3, J4.

Fajszám: 400-600; védett fajok száma: 20-40; özöngyomok: nincs meghatározó özöngyom.

(MOLNÁR Attila)

7.2 A területen található növénytakaságok, növényfajok Növényvilág

Flóratartomány: A terület a Pannóniai flóratartományba (*Pannonicum*) tartozik

Flóraidék: *Eupannonicum* flóraidék

Flórajárás: *Crisicum* flórajárás .

7.3 Vegetáció jellemzése

A művelés alatt álló szántók által teljesen átalakított környezetben találhatók, az eredeti vegetáció nyomokban lelhető fel, a kultúrnövények mellett gyomfajok és zavarástűrő növényfajok borítják.

1. ábra A bejárás során készült képek irányai

2. kép 1-es fényképfelvétel

3.kép. 2-es fényképfelvétel

4.kép 3-as fényképfelvétel

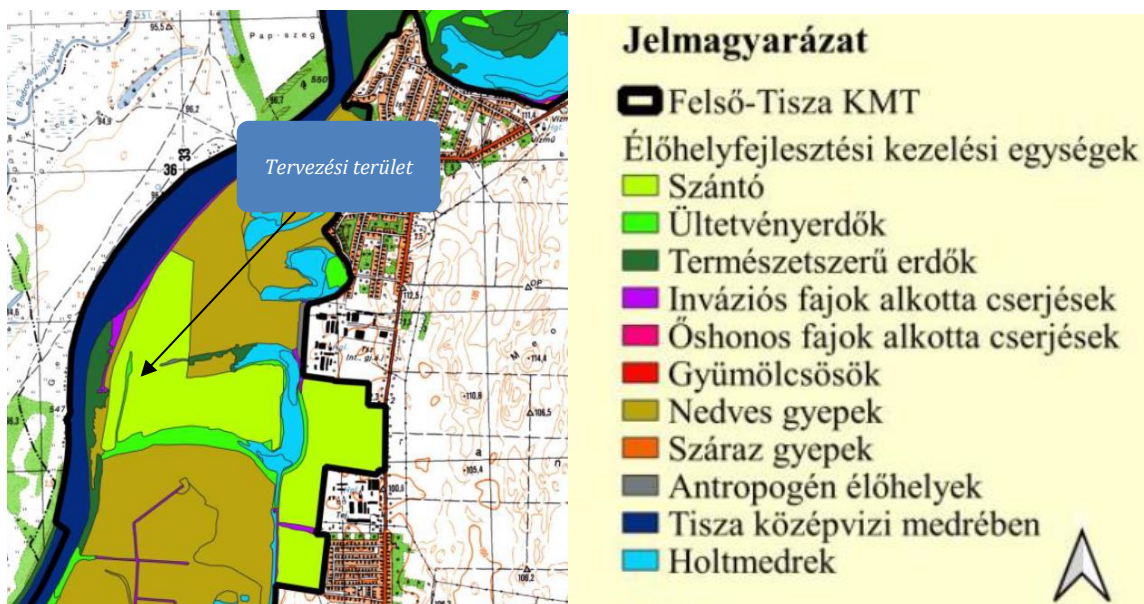
5. ábra 4-es fényképfelvétel

7.4 A tervezési területen található társulások és a társulásokat jellemző növényfa-jok ismertetése ÁNÉR besorolása:

A bejárás során a következő növénytársulásokat lehetett felfedezni.

7.4.1 Á-NÉR kategóriák

A területen fellelt Á-NÉR kategóriák a következők :

6. ábra A tervezési terület Ánér térképe

A vizsgált szántó

T1 – Egyéves, intenzív szántóföldi kultúrák Annual intensive arable fields

Tavaszi vagy őszi vetésű egyéves nagyüzemi kultúrák vagy learatott helyük, rendszeresen szántott területek. T6-tól nem a táblaméret, hanem a művelés különbözteti el

(fokozott műtrágyahasználat, vegyszerezés, gépesítés, az apróparcellás területeken nincsenek köztes mezsgyék és legfeljebb egy-két gyomfaj dominál). Szükség esetén alegységekre bontható :

T1a – kalászosok (pl. búza, rozs, zab),

T1b – kapások (pl. kukorica, napraforgó),

T1c – egyéb egyéves, intenzív szántóföldi kultúrák.

Az extenzív művelésű egyéves szántóföldi kultúrák a T6-ba sorolandók. Természetessége általában 1-es, de a ritka, védendő gyomfajokkal bíró állományokat kettesnek tekintjük.

A terület közvetlen Ék-i határaként futó földút

OG - Taposott gyomnövényzet és ruderalis iszappnövényzet Trampled and ruderal mud vegetation

Erős taposással zavart területek egyszintű, többnyire alacsony, elfekvő növényzete, csupasz földfelszínnek gyomvegetációja, valamint ruderalis iszappnövényzete. Létrejöhet állattartó telepek udvarán, itatóhelyek környékén, tartósan vízzel borított vagy degradált, bolygatott felszíneken / belvizes szántók, libalegelők, vaditatók, dagonyázó helyek, földutak, gátkoronák /. Ide tartozik az egyévesek uralta, ruderalis pionír növényzet.

Jellemző fajok : madárkeserűfű (*Polygonum aviculare* agg.), kőperje (*Sclerochloa dura*), egynyári perje (*Poa annua*), angolperje (*Lolium perenne*), nagy útifű (*Plantago major*), heverő tócsahúr (*Peplis portula*), kakaslábfű (*Echinochloa crus-galli*). Természetességi értéke 1-es vagy ritkábban 2-es. Nem tartoznak ide a törpekákás iszapnövényzettel borított területek.

Az erdők a táblát határolva mozaikosan 26D és 29D erdőtagok

J4 – Fűz-nyár ártéri erdők Riverine willow-poplar forest

Folyók alacsony árterén kialakult, többnyire jelenleg is rendszeres elöntést kapó higrofil erdők, amelyek lombkoronaszintjét elsősorban fűz- és nyárfajok képezik, gyepszintjük erdei fajokban általában szegény. Az állomány rögzítendő minimális kiterjedése kb. 200 m², legkisebb szélessége kb. 5-10 m. Az idegenhonos fajok maximális aránya a felső lomb szintben 50% . Természetessége 5-ös.

26E, 29B és 29D erdőtagok S2 – Nemesnyárasok

Populus × euramericana plantations

Idegenhonos fajok uralta erdők és faültetvények

Forests and plantations dominated by non-native tree species

Nemes nyár (*Populus × euramericana*) fajtákkal, szabályos hálózatban létesített faültetvények, jellegtelen gyepszinttel. Az idegenhonos fajok aránya 75% feletti. Természetessége általában 1-es vagy ritkán, a többnyire elöntést kapó területek „ idős ” nagyméretű fákból álló, régi fajták állományai esetében 2-es.

A Tisza folyó U8 - Folyóvizek Water streams

Állandó, egyirányú mozgással rendelkező természetes és mesterséges felszíni vizek (folyók, patakok, csatornák). Nem tartoznak ide a vízi és vízparti közösségekkel benőtt területek és a meder természetes ruderális növényzete. Természetessége 1-5 között változhat.

Útszéli gyomnövényzet (*Artemisletea vulgaris* Lehm. & al. In R.Tx. 1950)

Ezen belül:

Mezei aszatos (*Cirsietum lenceolati-arvensis* Morariu 1943)

Jellemző növényei:

Uralkodik a közönséges tarackbúza (*Agropyron repens*), a fekete üröm (*Artemisia vulgaris*), a fekete peszterce (*Ballota nigra* ssp. *nigra*), a kerek repkény (*Glechoma hederacea*)

Taposott gyomnövényzet (*Polygano arenastri-Poetea annuae* Rivas-Martinez 1975 corr. Rivas-Martinez & al. 1991)

Ezen belül:

Angol perje-nagy útifű társulás (*Lolio-Plantaginetum majoris* Beger 1930)

Jellemző növényei:

Domináns az angol perje (*Lolium perenne*), de gyakori és jellemző a nagy útifű (*Plantago major*).

Megtalálható a tervezési területen nemes nyaras valamint szántóföldi kultúra.

Növényfajok

7.5 (TVK – Természetvédelmi kategóriák /Simon 1988/, SzMT – Szociális Magatartás Típusok /Borhidi 1993/ feltüntetésével)

A terület bejárása 2023. márciusában történt meg a bejárás alkalmával mind a növény, mind az állatvilág felkutatása volt a cél a nyomóvezeték nyomvonala mentén, valamint a meglévő szivattyútelepnél.

Sorszám	Latin név	Magyar név	TVK	SzMT
1.	Agropyron repens (L.) P.B.	közönséges tarackbúza	GY	RC
2.	Arctium lappa L.	közönséges bojtorján	GY	W
3.	Artemisia vulgaris L.	fekete üröm	GY	W
4.	Atriplex hortensis L.	kerti laboda	GY	I
5.	Bromus arvensis L.	mezei rozsnok	GY	W
6.	Calamagrostis epigeios (L.) Roth	siskanádtippan	TZ	RC
7.	Capsella bursa-pastoris (L.) Medic.	pásztortáska	GY	W
8.	Carduus acanthoides L.	útszéli bogáncs	GY	W
9.	Cichorium intybus L.	mezei katángkóró	GY	W
10.	Cirsium arvense (L.) Scop.	mezei aszat	GY	RC
11.	Lolium perenne L.	angolperje	GY	DT
12.	Matricaria maritima L. ssp. inodora (L.) Soó	ebszékfű	GY	W
13.	Melandrium album (Mill.) Garcke	fehér mécsvirág	GY	W
14.	Plantago major L.	nagy útifű	GY	W
15.	Salvia nemorosa L.	ligeti zsálya	K	DT
16.	Sambucus nigra L.	fekete bodza	GY	DT
17.	Setaria verticillata (L.) P. B.	ragadós muhar	GY	W
18.	Silene vulgaris (Mönch) Gacke	hólyagos habszegfű	K	DT
19.	Solanum nigrum L.	fekete csucor	GY	W
20.	Stenactis annua (L.) Nees.	seprence	TZ	AC
21.	Taraxacum officinale Weber ex Wiggers	pongyola pitypang	GY	RC
22.	Thlaspi arvense L.	mezei tarsóka	TP	W
23.	Urtica dioica L.	nagy csalán	TZ	DT
24.	Búza			

Vegetáció értékelése természetvédelmi (TVK) kategóriák alapján

I. Természetes állapotokra utaló	TVK	Fajszám	%
unikális fajok	U	0	0 %
fokozottan védett fajok	KV	0	0 %
védett fajok	V	0	0 %
társulásalkotó fajok	E	0	0 %

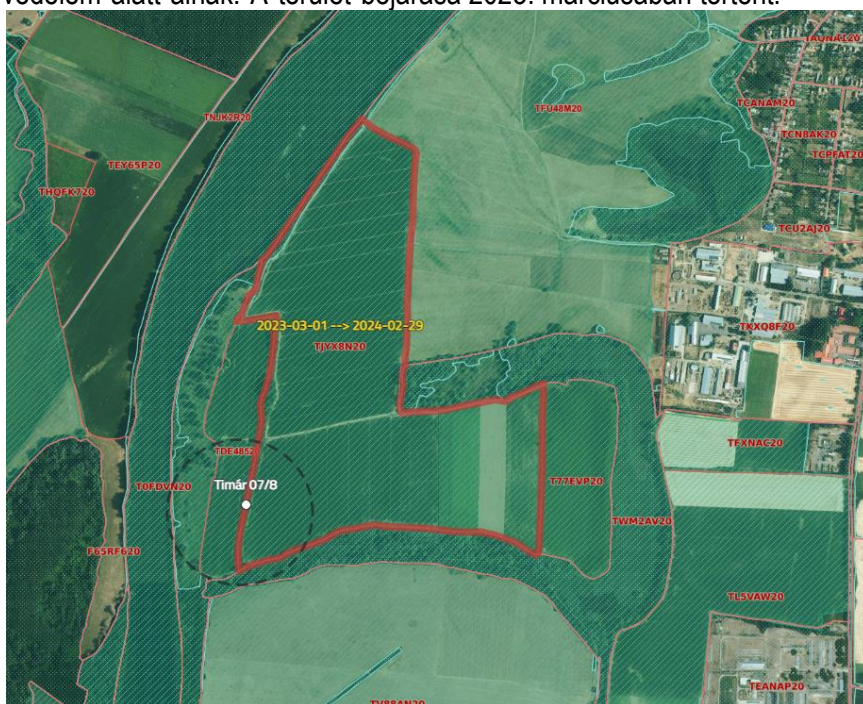
kísérő fajok	K	2	8,5 %
pionír fajok	TP	1	4,5 %
II. Degradációra utaló			
zavarástűrő fajok	TZ	3	12,5 %
adventív fajok	A	0	0 %
gazdasági növények	G	1	4,5 %
gyomfajok	GY	17	70 %
Összesen:		24 faj	100 %

A táblázatban érintett növényfajok közül a természetes állapotra utalók közül dominánsa kísérő fajok (8,5%), majd a pionír fajok (4,5%). A degradációra utaló fajok közül dominánsak a gyomfajok (70%), majd a zavarástűrő fajok követik (12,5%) és gazdasági növényfaj (4,5%).

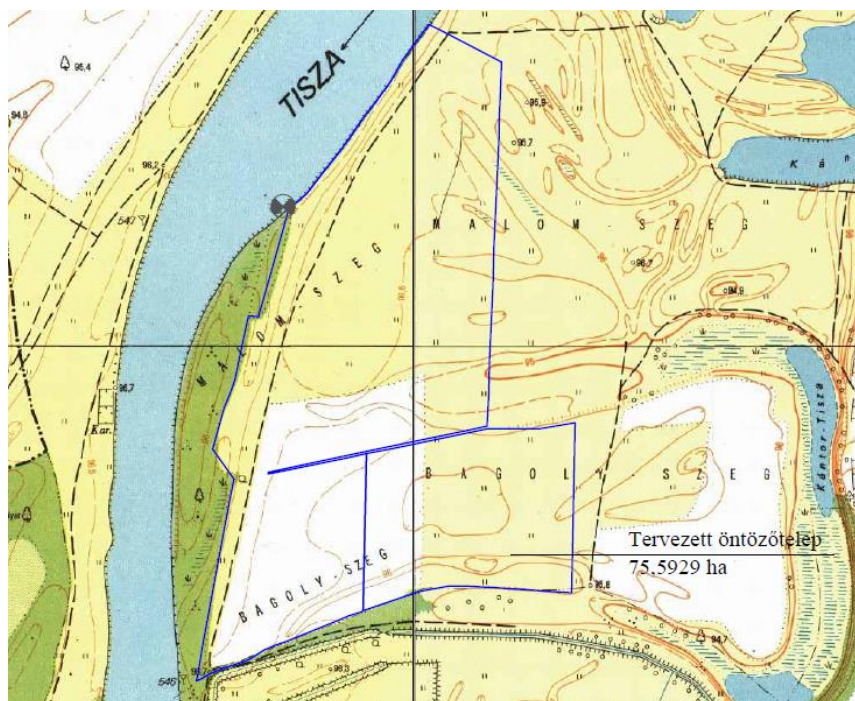
Nem található a vizsgált területen unikális, fokozottan védett, védett, társulásalkotó és adventív növényfaj.

8. Védett természeti területek,

Natura 2000 területet érintő hatások, terület bejárása jellemzése A tervezett beruházás helyrajzi számai Natura 2000-es védelem alatt állnak. A terület bejárása 2023. márciusában történt.

1. ábra a HUN 10008, HUN 20001 -es Natura 2000-es terület

2. ábra A beruházás elhelyezkedése

A beruházási terület a HUN10008 kódszámú, valamint HUN20001-es Natura 2000-es területen fekszik, a területre érvényes fenntartási terv alapján a következő alapadatokkal rendelkezik.

9. HUN10008 Natura 2000-es terület ismertetése

Név

Tervezési terület neve:	Felső-Tisza különleges madárvédelmi terület (KMT)
-------------------------	---

Azonosító kód

Tervezési terület azonosítója:	HUN10008
--------------------------------	----------

Kiterjedés

Tervezési terület kiterjedése:	14.820,46 ha
--------------------------------	--------------

A kijelölés alapjául szolgáló fajok

Jelölő fajok

tudományos név	magyar név	kód	min	max	kritérium
<i>Alcedo atthis</i>	jégmadár	A229	50	80	B
<i>Aythya nyroca</i>	cigányréce	A060	előfordul		C
<i>Botaurus stellaris</i>	bölgmbika	A021	előfordul		C
<i>Chlydonias hybridus</i>	fattyúszerkő	A196	előfordul		C
<i>Ciconia nigra</i>	fekete gólya	A030	10	15	B

<i>Crex crex</i>	haris	A122	30	100	B
<i>Dendrocopos syriacus</i>	balkáni fakopáncs	A429	előfordul		C
<i>Dryocopus martius</i>	fekete harkály	A236	50	80	C
<i>Egretta alba</i>	nagykócsag	A027	1	5	C
<i>Egretta garzetta</i>	kis kócsag	A026	1	5	C
<i>Ficedula albicollis</i>	örvös légykapó	A321	15	30	C
<i>Heliaetus albicilla</i>	réti sas	A075	5	7	B
<i>Ixobrychus minutus</i>	törpegém	A022	előfordul		C
<i>Lanius collurio</i>	tövisszúró gébics	A338	300	500	C
<i>Milvus migrans</i>	barna kánya	A073	2	5	C
<i>Nycticorax nycticorax</i>	bakcsó	A023	5	10	C
<i>Pernis apivorus</i>	darázsölyv	A072	5	10	C
<i>Picus canus</i>	szürke küllő	A234	5	10	C
<i>Remiz pendulinus</i>	függőcinege	A336	30	50	C
<i>Riparia riparia</i>	partifecske	A249	9000	12000	B
<i>Sylvia nisia</i>	karvalyposzáta	A307	150	250	C

A fenti alapadatok illetve a jelölő madárfajok felsorolásánál a Natura 2000 terület adatlapjának (Standard DataForm) 2021. június 22-ével frissített változatait vettük alapul.

Település		Megye	HUHN 10008-ból		A település területének érintettsége (%)
Név	méret (ha)		(ha)	(%)	
		Szabolcs-Szatmár-Bereg	10520	70,98	
Szabolcs	588		249	1,68	42,40
Tímár	2182		475	3,21	21,77

A Felső-Tisza különleges madárvédelmi terület jelölő madárfajai közül egyikről sem készült hivatalos fajvédelmi terv.

Tisza térség területrendezési tanulmányterve: elkészítését a Tisza-völgy árvízi biztonságának növelését, valamint az érintett térség terület és vidékfejlesztését szolgáló programról szóló 1107/2003, (XI.5.) Korm. határozat írta elő.

1. Veszélyeztető tényezők

Kód	Veszélyeztető Tényező	Jelentősége (H=nagy, M=közepes, L=kis jelentőségű)	Hatás keletkezési helye (területen belül/kívül)	Érintett terület nagysága (%)	Milyen jelölő fajra és milyen módon gyakorol hatást
-----	-----------------------	--	---	-------------------------------	---

B6	Fakitermelés	H	belül	20	Az erdőszávok eltűnése, fészkelésre alkalmas erdők, fasorok kivágása, a fakitermelés zavaró hatása a terület jelölő madárfajai számára - feketególya (<i>Ciconia nigra</i>), szalakóta (<i>Coracias garrulus</i>), parlagi sas (<i>Aquila heliaca</i>), réti sas (<i>Haliaeetus albicilla</i>), barna kánya (<i>Milvus migrans</i>), darázsölyv (<i>Pernis apivorus</i>), balkáni fakopáncs (<i>Dendrocopos syriacus</i>), feketeharkály (<i>Dryocopus martius</i>), szürke küllő (<i>Picus canus</i>) – jelentős veszélyforrás.
B8	Idős fák eltávolítása	H	belül	20	A fészkelésre alkalmas idős fák kivágása a terület jelölő madárfajai számára - feketególya (<i>Ciconia nigra</i>), parlagi sas (<i>Aquila heliaca</i>), réti sas (<i>Haliaeetus albicilla</i>), darázsölyv (<i>Pernis apivorus</i>), barna kánya (<i>Milvus migrans</i>), – jelentős veszélyforrás.
I02	Egyéb idegenhonos inváziós fajok	H	belül/kívül	75	A jelölő madárfajok számára fontos élőhelyek (erdők, fasorok, cserjések) átalakulása, leromlása – az akác, a gyalogakác, a zöld juhar, az amerikai kőris terjedése eredményeként.
N02	Aszály és csapadékmennyiség csökkenés a klímaváltozás következtében	H	kívül	100	Az elmaradó tiszai árvizek következtében nem frissülnek a magaspartok, és ez negatív hatással van a (<i>Riparia riparia</i>) folyamatosancsökkenő állományára. A csapadék- viszonyok hektikus változékonysága, a holtágak vízmennyiségére, az ott fészkelő jelölő madárfajokra - cigányréce (<i>Aythya nyroca</i>), bölömbika (<i>Botaurus stellaris</i>), fattyúszkerő (<i>Chlydonias hybridus</i>),
					törpegém (<i>Ixobrychus minutus</i>), bakcsó (<i>Nycticorax nycticorax</i>), kis kócsag (<i>Egretta garzetta</i>), nagykócsag (<i>Egretta alba</i>) gyakorol hatást. Emellett mindegyik fajra közvetett hatást gyakorolnak a csökkenő táplálékmenyiség miatt.
Xe	Európai Uniótól kívülről érkező veszélyeztető tényezők és hatások	H	kívül	100	A vonuló, jelölő madárfajok jelentős veszteségeket szenvednek a vonulásuk során. Ukrajnából jelentős hulladékszennyezés érkezik minden áradás alkalmával
A6	Gyepművelés felhagyása (legeltetés vagy kaszálás megszüntetése)	M	belül	5	A felhagyásból eredő élőhelycsökkenés a gyepterületeken fészkelő haris (<i>Crex crex</i>) és pettyes vízcicsibe (<i>Porzana porzana</i>) állomány csökkenését okozza.

A8	Gyepterületek kaszálása vagy vágása	M	belül	10	A gyepek korai kaszálásból következő költési sikertelenség a gyepterületeken fészkelő haris (<i>Crex crex</i>) és pettyes vízcicsibe (<i>Porzana porzana</i>) állomány csökkenését okozza.
B15	Előregedett erdők csökkentését célzó erdőkezelés	M	belül	20	A fészkelésre alkalmas idős fák, idős erdőrészek kivágása a terület jelölő madárfajai számára – feketególya (<i>Ciconia nigra</i>), parlagisas (<i>Aquila heliaca</i>), réti sas (<i>Haliaeetus albicilla</i>), darázsölyv (<i>Pernis apivorus</i>), barna kánya (<i>Milvus migrans</i>), szürke küllő (<i>Picus canus</i>) – jelentős veszélyforrás.
F05	Sport, turisztikai és szabadidős infrastruktúra létrehozása vagy fejlesztése	M	belül	5	A folyópartok, homokos fvények turisztikai célú át- illetve kialakítása a magaspartokon fészkelő partifecske (<i>Riparia riparia</i>) és jégmadár (<i>Alcedo atthis</i>), a holtágakon fészkelő cigányréce (<i>Aythya nyroca</i>), bölömbika (<i>Botaurus stellaris</i>), fattyúszerkő (<i>Chlydonias hybridus</i>), törpegém (<i>Ixobrychus minutus</i>), bakcsó (<i>Nycticorax nycticorax</i>), kis kócsag (<i>Egretta garzetta</i>), nagykócsag (<i>Egretta alba</i>), függőcinege (<i>Remiz pendulinus</i>) számára veszélyeztető tényező.
F07	Sport, turisztikai és szabadidős tevékenységek	M	belül	15	A folyópartok, homokos fvények turisztikai hasznosítása (strand, horgászat) a magaspartok térségében fészkelő partifecske (<i>Riparia riparia</i>) és jégmadár (<i>Alcedo atthis</i>), a holtágakon fészkelő cigányréce (<i>Aythya nyroca</i>), bölömbika (<i>Botaurus stellaris</i>), fattyúszerkő (<i>Chlydonias hybridus</i>), törpegém (<i>Ixobrychus minutus</i>), bakcsó (<i>Nycticorax nycticorax</i>), kis kócsag
					(<i>Egretta garzetta</i>), nagykócsag (<i>Egretta alba</i>), függőcinege (<i>Remiz pendulinus</i>) számára veszélyeztető tényező.
F31	Hidrológiai viszonyok módosítása lakossági vagy rekreációs célból	L	belül	5	A holtágak hidrológiai viszonyainak átalakítása az ott fészkelő cigányréce (<i>Aythya nyroca</i>), bölömbika (<i>Botaurus stellaris</i>), fattyúszerkő (<i>Chlydonias hybridus</i>), törpegém (<i>Ixobrychus minutus</i>), bakcsó (<i>Nycticorax nycticorax</i>), kis kócsag (<i>Egretta garzetta</i>), nagykócsag (<i>Egretta alba</i>). számára veszélyeztető tényező.

B10	Illegális fakitermelés	L	belül	20	Az erdősávok eltűnése, fészkelésre alkalmas erdők, fasorok illegális kivágása, a fakitermelés, a terület jelölő madárfajai számára - feketególya (<i>Ciconia nigra</i>), szalakóta (<i>Coracias garrulus</i>), parlagi sas (<i>Aquila heliaca</i>), réti sas (<i>Haliaeetus albicilla</i>), darázsölyv (<i>Pernis apivorus</i>), barna kánya (<i>Milvus migrans</i>), balkáni fakopáncs (<i>Dendrocopos syriacus</i>), feketeharkály (<i>Dryocopus martius</i>) – jelentős veszélyforrás.
G10	Illegális kilövés/ elpusztítás	L	belül	100	A terület ragadozómadarai (lelövés, mérgezés) - parlagi sas (<i>Aquila heliaca</i>), réti sas (<i>Haliaeetus albicilla</i>), darázsölyv (<i>Pernis apivorus</i>), barna kánya (<i>Milvus migrans</i>), és a magaspartoknál fészkelő (a költőüregel zavarása, elpusztítása) jégmadár (<i>Alcedo atthis</i>) és partifecske (<i>Riparia riparia</i>) számára veszélyeztető tényező
L01	Természetes abiotikus folyamatok	L	belül/kívül	5	A feliszapolódás, a vízszint csökkenése és/vagy kiszáradás a holtágakon fészkelő cigányréce (<i>Aythya nyroca</i>), bölömbika (<i>Botaurus stellaris</i>), fattyúszerkő (<i>Chlydonias hybridus</i>), törpegém (<i>Ixobrychus minutus</i>), bakcsó (<i>Nycticorax nycticorax</i>), kis kócsag (<i>Egretta garzetta</i>), nagykócsag (<i>Egretta alba</i>) számára veszélyeztető tényező.
L06	Állat- és növényfajok közötti kölcsönhatások	L	belül	5	A magaspartokon fészkelő partifecske (<i>Riparia riparia</i>) folyamatosan csökkenő állományára van növekvő hatással a ragadozók (róka, nyest) predációja.
B10	Illegális fakitermelés	L	belül	20	Az erdősávok eltűnése, fészkelésre alkalmas erdők, fasorok illegális kivágása, a fakitermelés, a terület jelölő madárfajai számára - feketególya (<i>Ciconia nigra</i>),
					szalakóta (<i>Coracias garrulus</i>), parlagi sas (<i>Aquila heliaca</i>), réti sas (<i>Haliaeetus albicilla</i>), darázsölyv (<i>Pernis apivorus</i>), barna kánya (<i>Milvus migrans</i>), balkáni fakopáncs (<i>Dendrocopos syriacus</i>), feketeharkály (<i>Dryocopus martius</i>) – jelentős veszélyforrás.

Természetvédelmi célkitűzés, a terület rendeltetése

9.1 Általános célkitűzések:

A Felső-Tisza Különleges Madárvédelmi Területté nyilvánításakor a természetvédelmi célkitűzéseket meghatározták, emellett kiemelésre kerültek azok az egyes jelölő értékek, amelyeket a kezelés során

prioritásként kell kezelni. A Natura 2000 területek célkitűzései és prioritásai a területek hivatalos Natura 2000 adatlapjain (SDF) találhatóak.

A Felső-Tisza Különleges Madárvédelmi Terület természetvédelmi célkitűzése az azon található, a kijelölés alapjául szolgáló fajok és a jelölő fajok számára szükséges élőhelytípusok kedvező természetvédelmi helyzetének megőrzése, fenntartása, helyreállítása. A jelölő fajok közül kiemelten kezelendő a **jégmadár**, a **cigányréce**, a **bölgbika**, a **fattyúszerkő**, a **fekete gólya**, a **haris**, a **balkáni fakopáncs**, a **fekete harkály**, a **nagykócsag**, a **kis kócsag**, az **örvös légykapó**, a **régi sas**, a **törpegém**, a **töviszúró gébics**, a **barna kánya**, a **bakcsó**, a **darászölyv** (*Pernis apivorus*), a **szürke küllő** (*Picus canus*), a **függőcinege**, a **partifecske**, és a **karvalyposzáta** védelme. Emellett fontos feladat a Natura 2000 területek lehatárolásának alapjául szolgáló természeti állapot és a kedvező természetvédelmi állapottal összhangban lévő gazdálkodás feltételeinek biztosítása, valamint a jelölő madárfajok állományainak és költőhelyeinek rendszeres monitorozása.

9.2 A természetvédelmi célállapot:

A megjelölt prioritások szerinti célállapot megvalósításakor arra kell törekedni, hogy a terület jelölő értékei mellett egyéb természetes, közösségi jelentőségű (de nem jelölő) élőhelyek kiterjedésének, karakterének, egységes táji megjelenésének, természetes biológiai sokféleségének fennmaradása is biztosítható legyen, különös tekintettel az ott előforduló, jelentős értéket képviselő fokozottan védett és védett fajok igényeire.

9.3 A természetvédelmi célkitűzések:

Specifikus célok és végrehajtandó intézkedések (prioritásuk sorrendjében, a főbb intézkedési módokat felsorolva):

- A Tisza hullámterében található puha- és keményfás ligeterdők, ártéri kaszáló- és mocsárrétek, holtmedrek, bokorfűzesek, fasorok és cserjések, a hagyományos tájhasználat eredményeként fennmaradt ártéri legelők jelenlegi klimatikus és állatföldrajzi viszonyaira jellemző, természetvédelmi szempontból kiemelt madárfajok védelme.
- A tájhonos erdőállományok védelme, állapotuk, elegyarányuk, korosztályviszonyaik javítása, a természetközeli erdőgazdálkodási módok előtérbe helyezése, és az erdők területarányának növelése bizonyos szántók, antropogén területek és elsősorban özönnövények uralta területek rovására – a KMT erdős területein élő, fészkelő madárfajok állományának megőrzése, növelése érdekében.
- A tájhonos erdőállományok védelme, állapotuk, elegyarányuk, korosztályviszonyaik javítása, a természetközeli erdőgazdálkodási módok előtérbe helyezése, és az erdők területarányának növelése mellett kiemelten figyelni és gondoskodni kell az erdőállomány korának javítására, a korelosztás minél idősebbé tételére. Ezen belül szükséges felemelni a vágásérett kort, a lehető legtovább kitolni a véghasználatot.
- Az erdőgazdálkodás során törekedni kell a tájidegen, inváziós fafajok (zöld juhar, nemes nyarak, akác) visszaszorítására, lecserélésére őshonos fajokra.
- A fahasználat időbeli és térbeli korlátozása az erdőben fészkelő fajok védelme érdekében (gémtelepek, fekete gólya, fokozottan védett ragadozómadár-fajok).
- A jelölő madárfajok fészkelése (haris), táplálkozása szempontjából értékes füves élőhelyek megőrzése, fenntartása gazdálkodási korlátozások mellett.
- Kaszálás a védett, fokozottan védett fajok igényeinek figyelembe vételével, azok populációinak megőrzésével. Földön fészkelő fokozottan védett madárfajok - pl. haris - költése esetén július 31. utánra kell korlátozni a kaszálást/betakarítást a kijelölt védőzónán belül.
- A kaszálások során kizárólag a természetvédelem számára elfogadható módszer és technológia alkalmazható (madárbarát/tágító kaszálási módszer, láncfüggönyös vadriasztóhasználat és nappali munkavégzés, stb.) biztosítva ezzel a földön fészkelő madárfajok védelmét.
- A bűvő-, táplálkozó- és szaporodóhelyként szolgáló bokrokat meg kell őrizni, ill. növelni területarányukat, különösen a táblaszegélyeken és a homogén mezőgazdasági területeken bűvő, táplálkozó vagy fészkelőhelyet teremtve, többek között a karvalyposzátnak és a töviszúró gébicsnek.

- Fészkelési időszakban (március 15. és szeptember 1. között) a lakott szakadófalak közelében horgászati tevékenység nem végezhető. Ezeken a szakaszokon a vízi közlekedést is szabályozni célszerű (hullámkeltés csökkentése sebességkorlátozással), biztosítva a partifecske költésének sikerességét.
- A parti kövezések, mederstabilizálások csökkentése, korlátozása.
- A motoros vízi közlekedés korlátozása, különösen az ehhez kapcsolódó vízisportokat (jet-ski, vízisí stb.).
- A területen található holtágakat, hullámtéri medreket meg kell őrizni, megfelelő vízkormányzással biztosítani kell ezek rendszeres vízutánpótlását. Az ártéri tájgazdálkodás hagyományos formáinak megőrzése, fenntartása (pl. foggazdálkodás), melynek következtében táplálkozó- (gém-félék, réce-félék) és fészkelőhelyet biztosítanak (szerkők) a jelölő és egyéb madárfajoknak.
- Az agresszíven terjedő invazív növényfajok (pl. gyalogakác, selyemkóró, japán keserűfű, zöld juhar stb.) visszaszorítása, helyükön őshonos cserjések, bokrosok, facsoportok kialakítása, megőrzése.
- A településeken fészkelő fészkelő fehér gólya állomány megőrzése érdekében az áramszolgáltató cégekkel közösen a fészkelési és áramutési biztonságot növelni kell.
- Az átvonuló/telelő úszóréce-csapatok vonulóhelyeinek védelme miatt a vízivad- vadászat térbeli és időbeli korlátozása indokolt.
- A mesterséges halastavakon fészkelő vöcsökfajok és fattyúszerkő állományok megőrzése érdekében a halastavi gazdálkodást szabályozni, koordinálni szükséges.
- A természetes és mesterséges vizes élőhelyeinek nádasában fészkelő fajok (pl. gémfélék, barna rétihéja, nádi énekesmadarak) állományainak szinten tartása.
- Az elektromos légvezeték-rendszer (oszlopok, transzformátorok, elosztók, vezetékek) átalakítása oly módon, hogy sem ütközéssel, sem áramütéssel ne veszélyeztesse az érintett KMT madárvilágát, különös tekintettel a jelölő fajokra.

A védelem célja a jelölő fajok állományainak fenntartása vagy megerősítése, valamint az álta-luk preferált élőhelyek megőrzése, különös tekintettel a fészkelési lehetőségek, illetve megfelelő táplálékbázis biztosítására. Fontos feladat továbbá a jelölő fajokat, élőhelyeket veszélyeztető tényezők kiküszöbölése, hatásuk csökkentése.

A tervezés során figyelembe vettünk további madárfajokat (gém-félék: szürke gem, ragadozó madarak: vörös kánya, kabasólyom), illetve egyéb indikátor-állatfajokat (kételtűek, vidra, odúlakó denevér-fajok) is, amelyek speciális ökológiai szerepük, élőhelyi igényeik, területkezeléssel kapcsolatos érzékenységük vagy biogeográfiai jelentőségük folytán a kezelési előírás-javaslatok megadásánál jelentőséggel bírtak. Természetesen a tervezés során figyelembe vettük a Felső-Tisza Kiemelt Jelentőségű Természetmegőrzési Terület jelölő élőhelyeinek és jelölő fajainak megőrzését. A lehetőségekhez mérten beépítettük a Felső-Tisza KJT fenntartási tervében megfogalmazott előírásokat, javaslatokat.

9.4 A cékitűzések eléréséhez rendelt intézkedési javaslatok:

A természetszerű erdőkben az erdészeti beavatkozások (főként tarvágás) esetében idős (fészkelésre alkalmas), odvasodó faegyedek (fehér és feketenyár), valamint holt faanyag meghagyása.

Az élet- és vagyonbiztonságot figyelembe véve a meder speciális élőhelytípust jelentő elemeinek (palajok, zátonyok, szakadópartok – táplálkozó és fészkelőhelyek), illetve a vízparti zonáció (partél/bokorfűzes/ligeterdő – fészkelő- és táplálkozóhely) megőrzése.

A még jó ökológiai állapotban lévő hullámtéri gyepek rendszeres, hasznosítását hosszú távon (legeltetés, kaszálás) meg kell oldani – a gyepek földön fészkelő madarainak (haris, vízicsibék, fűrj, stb.) védelme érdekében. A beerdősítés csak legvégső esetben, és akkor is csak természetszerű erdővé alakítható célállománnyal fogadható el.

Az inváziós növények nagy kiterjedésű homogén állományait (főként a gyalogakácosok) felszámolva/visszaszorítva, rendszeres kaszálással gyepeként kell fenntartani, vagy át kell alakítani természetsterű cserjéssé, erdővé - melyek fészkelőhelyet biztosíthatnak a karvalyposztának, a töviszúró gébicsnek.

A területen található erdők esetében javasolt a véderdő funkciót előtérbe helyezni a gazdasági rendeltetéssel szemben. Ennek szellemében hosszú távon elérhető illetve biztosítható az idős erdőállományok kialakítása, megőrzése. Melyek elengedhetetlenek a gémtelepek kialakulásához, a jelölő ragadozómadarak (barna kánya, darázsölyv, réti sas) és a fekete gólya sikeres fészkeléséhez.

A keményfa ligeterdők esetében fokozatos átállás valamely folyamatos erdőborítást biztosító művelési módra. Ennek szellemében hosszú távon elérhető illetve biztosítható az idős erdőállományok kialakítása, megőrzése - melyek elengedhetetlenek a gémtelepek kialakulásához, a jelölő ragadozómadarak (barna kánya, darázsölyv, réti sas) és a fekete gólya sikeres fészkeléséhez.

Tájjidegen fafajú állományok fokozatos átalakítása természetsterű, majd természetes erdőállományokká.

A már meglevő elektromos légvezeték-hálózat madárbaráttá történő átalakítása, valamint az újonnan kialakítandó szakaszok kizárólag a madarak védelmét leginkább biztosító, elérhető legjobb technikai megoldással történő kialakítása kiemelt fontosságú.

A földön (haris), és a partfalakban fészkelő jelölő fajok (partifecske) költési sikere érdekében célirányos állománycsökkentéssel szabályozni szükséges a fészepredátorok számát - vaddisznó (haris) és a vörös róka (partifecske).

A tervezés során figyelembe vettünk további madárfajokat (gém-félék: szürke gém, ragadozó madarak: vörös kánya, kabasólyom), illetve egyéb indikátor-állatfajokat (kételtűek, vidra, odúlakó denevér-fajok) is, amelyek speciális ökológiai szerepük, élőhelyi igényeik, területkezeléssel kapcsolatos érzékenyséjük vagy biogeográfiai jelentőségük folytán a kezelési előírás-javaslatok megadásánál jelentőséggel bírtak. Természetesen a tervezés során figyelembe vettük az érintett kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület jelölő élőhelyeinek és jelölő fajainak megőrzését. A lehetőségekhez mérten beépítettük azokat a KMT fenntartási tervben megfogalmazott előírásokat, javaslatokat.

9.5 Kezelési egységek (KE)

A fenntartási terv részeként, a Felső-Tisza Kiemelt Jelentőségű Természetmegőrzési Terület fenntartási tervének elkészítése során elkészült élőhelytérkép felhasználásával meghatározásra kerültek a Felső-Tisza Különleges Madárvédelmi Terület (KMT) kezelési egységei (lásd: térképmelléletek).

Madárvédelmi rendeltetésű Natura 2000 területről lévén szó, a kezelési egységek és a kapcsolódó kezelési javaslatok alapvetően a közösségi jelentőségű, illetve védett madárfajok szempontjából kerültek kialakításra.

KE-1. kezelési egység – Élőhelyfejlesztés SZÁNTÓ területeken

(1) Meghatározása: kistáblás és nagytáblás szántóföldek, ugarok. Kiterjedésük a Naturaterülethez képest viszonylag nagy (**2.540 ha**), egyes hullámtéri részek túlnyomó részt szántók (pl. Tuzsér, Szabolcsveresmart, Ibrány, Tiszaeszlár, Csobaj külterületén). A szántók nagy részének művelési ága valóban szántó, azonban ide tartoznak olyan elszántások és beszántások, kisebb szántódarabok is, amelyek eredeti művelési ága rét-legelő. Fontos megjegyezni, hogy a Natura 2000 területek kihirdetése (2004) utáni „elszántások” jogellenesek.

(2) Érintettség vizsgálata:

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): Nedves felszínek természetes pionír növényzete (I1); Egyéves, intenzív szántóföldi kultúrák (T1); Évelő, intenzív szántóföldi kultúrák (T2); Zöldség- és dísnövénykultúrák, melegházak (T3); Extenzív szántók (T6); Fiala parlag és ugar (T10). Ide tartoznak olyan elszántások és beszántások, kisebb szántódarabok is, amelyek eredeti művelési ága rét-legelő.
- Natura 2000 élőhelyek: Oligo-mezotróf állóvizek *Littorelletea uniflorae* és/vagy *Isoetoneuronetum* vegetációval (3130).

(3) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

A kezelés átfogó célja a szántóterületek természetvédelmi értékének növelése, helyreállítása, a szántókat, mint mesterséges élőhelyeken előforduló növény-, és állatfajok életfeltételeinek javítása – különös tekintettel a

vadonélő madárfajokra és apróvad-fajokra.

A vonatkozó kezelési, gazdálkodási irányelvek (táblaszegélyek kialakítása, vegyszerezés és tápanyagbepótlás korlátozása, megfelelő vetésszerkezet, stb.) betartásával a szántóterületek természeti állapota javul, természetvédelmi szerepük megnő, csökkenhet a jelölő madárfajok szempontjából fontos élőhelyek vegyszer- és műtrágyaterhelése, javulhat azok ökológiai átjárhatósága, növekedhet a táplálékbázis.

Fontos kiegészítő elvárás a vadriasztó lánc használatának ellenőrzése, ebben való technikai segítségnyújtás (természetvédelem, vadgazdálkodás részéről).

a) Kötelezően betartandó előírások

A Natura 2000 területekre vonatkozó kezelési jellegű kötelező előírások és korlátozások a fenntartási terv elfogadásának időpontjában a kezelési egység élőhelytípusaira nincsenek.

Az érintett kezelési egység része a Tokaj-Bodrogszeg Tájvédelmi Körzetnek és a Tiszatelek- tiszaberceli ártér Természetvédelmi Területnek. A természetvédelmi oltalom alatt álló területek esetében a természet védelméről szóló 1996 évi LIII törvény megfelelő előírásait, valamint a Természetvédelmi Kezelési Tervek előírásait és a természetvédelmi kezelése során alkalmazott gyakorlatot szükséges alapul venni.

b) Önkéntesen vállalható előírások

Kód	Szántó területekre vonatkozó előírások	Indoklás/megjegyzés
SZ01	Napnyugtától napkeltéig gépi munkavégzés tilos.	Egyes szántóföldi kultúrák (pl. repce) esetében alapvető lehet az éjszakai munkavégzés (betakarítás), amely természetvédelmi kockázattal jár. A fészkelési időszakban (június 15-ig) az általában gazdagabb élővilágú pillangós kultúrákban mindenképp kerülendő ez a gyakorlat.
SZ04	Pillangósok esetén természetkímélő kaszálás, vadriasztó lánc használata kötelező.	A vadriasztó lánc az egyik legáltalánosabban alkalmazott természetkímélő kaszálási mód, amely a gyepeken, illetve a gazdag élővilágú pillangós kultúrákban szükséges alkalmazni.
SZ07	Fokozottan védett, földön fészkelő madárfajfészkeinek, fiókáinak megtalálása esetén a betakarítást, illetve kaszálást azonnal abba kell hagyni, és haladéktalanul értesíteni kell a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóságot. A gazdálkodó értesítésétől számított 3 munkanapon belül az igazgatóság köteles a gazdálkodót a kaszálásra, illetve betakarításra vonatkozó feltételekről tájékoztatni. Amennyiben a megadott határidőn belül nem érkezik válasz, akkor a megkezdett munkavégzése többi előírás figyelembevételével folytatható.	A nemzeti park igazgatóság az értesítést követően belátása szerint dönt a szükséges lépésekről. A gazdálkodó számára segítséget kell nyújtani a védett állatfajok (haris) felismerésében (pl. képzés, kiadvány formájában).
SZ10	Trágya, műtrágya: természetes vizektől mért 200 m-en belül trágya, műtrágya nem deponálható.	
SZ17	Természetközeli állapotú erdőtervi jellel ellátott láperdő és keményfás ligeterdő, illetve vizes élőhely szélétől számított 50 m-es sávban szántóföldi növénytermesztés során kemikáliák és bioregulátorok nem alkalmazhatók.	Cél a szántóföldekkel határos, vagy azokkal ékelődő erdei és vizes élőhelyek megővése.
SZ19	Kizárólag környezetkímélő besorolású növényvédő szerek alkalmazása engedélyezett.	
SZ20	Kártevők elleni védekezés kizárólag szelektív szerekkel lehetséges.	

SZ22	Rágcsálóirtó szerek és talajfertőtlenítő szerek alkalmazása tilos.	Leginkább a ragadozó madarak számára fontos táplálékállatok (rovarok, emlősök) megtartása, véletlen mérgezések elkerülése érdekében.
SZ23	Rovarölő szerek nem alkalmazhatók, kivéve a repce, a mustár, illetve az olajretek rovarirtását.	A táplálékbázis megóvása érdekében. A kivételként felsorolt kultúrákban a rovarkártevők igen jelentős károkat okozhatnak, így ezekben megengedett a vegyszerhasználat.
SZ24	Totális gyomirtó szerek használata nem engedélyezhető a területen.	
SZ25	Rovarölő szerek nem alkalmazhatók.	Kifejezetten a partifecskék védelme érdekében.
SZ37	Tápanyag-utánpótlást csak szerves trágyával lehet végezni.	
SZ43	Fás szárú és lágyszárú energetikai ültetvény telepítése tilos.	
SZ46	Melioráció tilos.	
SZ49	Az időszakos- és állandó vízállások körül 3 méteres szegélyben talajművelés nem végezhető.	Cél az időszakos vizes élőhelyek megóvása. Ezek csapadékos években egyébként is nehezebben megközelíthetők, így az előírás nem jelentős korlátozás.
SZ53	Szántó füves élőhelyé alakítása spontán felhagyással.	Őzön növények fellépése esetén fásítás vagy gyepesítés szükséges.
SZ55	Szántó füves élőhelyé alakítása, lucerna kultúrát követő spontán gyepesedéssel, a megjelenő inváziós növényfajok irtása.	Élőhelyrekonstrukció. Őzön növények fellépése esetén fásítás vagy gyepesítés szükséges.
SZ56	Mezőgazdasági földterület első erdősítése, őshonos fajokkal, támogatható.	
SZ58	Őshonos fajokból és cserjefajokból álló erdő telepítése korábbi erdőterületen támogatható.	
SZ69	A betakarítást végző gépek sebessége nem haladhatja meg a 10 km/h-t.	
SZ71	A táblák területének 5%-án, azok valamely széléhez/széleihez igazítva vetett vagy fennhagyott (azaz: zöld vagy fekete) ugarsávok kialakítása a működési terület szerinti nemzetipark-igazgatósággal egyeztetve.	
SZ72	A vetett (zöld) vagy fennhagyott (fekete) ugarsávnem megszerezhető, azt kizárólag mechanikai gyomirtással lehet kezelni, július 1. után; a kaszálék a területről le nem hordható.	Az előírás-javaslat célja az egyben művelt, nagy kiterjedésű táblák megszakítása tartósan fennmaradó szegély-élőhelyek kialakításával, amelyek fészkelő- és búvóhelyek, táplálékforrást jelentenek rovaroknak, madaraknak, apróvad-fajoknak egyaránt.
SZ74	Őshonos fajokból álló fasorok, facsoportok, szoliter fák, cserjefoltok telepítése.	

9.6 Ánér kategóriák a tervezési területen:

Gyakori élőhelyek: B6, F1b, D34, F4, OC;

közepesen gyakori élőhelyek: B1a, B2, B3, B5, F1a, F5, OA, OB, RB, RC;

ritka élőhelyek: B1b, D6, F2, H5a, J3, J4.

Fajszám: 400-600; védett fajok száma: 20-40; özöngyomok: nincs meghatározó özöngyom.

10. HUHN20001 Natura 2000-es terület ismertetése.

Név

Tervezési terület neve:	Felső-Tisza kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület (kjKTT)
-------------------------	--

Azonosító kód

Tervezési terület azonosítója:	HUHN20001
--------------------------------	-----------

Kiterjedés

Tervezési terület kiterjedése:	28681,9 ha
--------------------------------	------------

A kijelölés alapjául szolgáló fajok és/vagy élőhelyek

Jelölő élőhelyek

- 91E0* - Enyves éger (*Alnus glutinosa*) és magas kőris (*Fraxinus excelsior*) alkottaligeterdők (*Alno-Padion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*)
- 3150 - Természetes eutróf tavak Magnopotamion vagy Hydrocharition növényzettel
- 3270 - Iszapos partú folyók részben *Chenopodion rubri*, és részben *Bidention* növényzettel
- 6440 - *Cnidion dubii* folyóvölgyeinek mocsárrétjei
- 91F0 - Keményfás ligeterdők nagy folyók mentén *Quercus robur*, *Ulmus laevis* és *Ulmus minor*, *Fraxinus excelsior* vagy *Fraxinus angustifolia* fajokkal (*Ulmenion minoris*)

*: kiemelt jelentőségű

Jelölő fajok

- Széles tavicsíkbogár (*Graphoderus bilineatus*)
- Erdei szitakötő (*Ophiogomphus cecilia*)
- Sávós bődöncsiga (*Theodoxus transversalis*)
- Tompa folyamkagyló (*Unio crassus*)
- Díszes tarkalepke (*Euphydryas maturna*)
- Nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*)
- Sokbordás futrinka (*Carabus hampei*)
- Nagy szarvasbogár (*Lucanus cervus*)
- Bánáti csiga (*Chilostoma banaticum*)
- Balin (*Aspius aspius*)
- Petényi-márna (*Barbus meridionalis*)
- Vágó csík (*Cobitis taenia*)
- Botos kölönte (*Cottus gobio*)
- Ingola fajok (*Eudontomyzon spp.*)

- Halványfoltú küllő (*Gobio albipinnatus*)
- Homoki küllő (*Gobio kessleri*)
- Felpillantó küllő (*Gobio uranoscopus*)
- Széles durbincs (*Gymnocephalus baloni*)
- Selymes durbincs (*Gymnocephalus schraetzer*)
- Dunai galóca (*Hucho hucho*)
- Szivárványos ökle (*Rhodeus sericeus amarus*)
- Leánykancér (*Rutilus pigus*)
- Törpecsík (*Sabanejewia aurata*)
- Német bucó (*Zingel streber*)
- Magyar bucó (*Zingel zingel*)
- Vöröshasú unka (*Bombina bombina*)
- Mocsári teknős (*Emys orbicularis*)
- Vidra (*Lutra lutra*)

Veszélyeztető tényezők

Kód	Veszélyeztető tényező neve	Jelentősége (H: nagy, M: közepes, L: alacsony)	Érintett terület nagysága (%)	Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
A03.03	kaszálás felhagyása/hiánya	M	5,4	6440- <i>Cnidion dubii</i> folyóvölgyeinek mocsárrétjei: Ezek a mocsárrétek közelebb vannak a kaszálórétekhez, és a nagy részét jelenleg is kaszálják. A kaszálás elmaradása miatt özönnövények terjedhetnek el ezeken az élőhelyeken, vagy a szukcesszió miatt becserjésedik, beerdősül, és így eltűnhet.
A04.01.01	intenzív szarvasmarha- legeltetés	M	5,4	6440- <i>Cnidion dubii</i> folyóvölgyeinek mocsárrétjei: Elsősorban a Gávavencsellő és Rakamaz mellett legeltetnek nagy területeken ezeken az élőhelyeken. A legeltetés az intenzívebben legeltetett részekben egyértelműen fajszegényedést okoz, és segíti a gyom-, illetve az özönfajok elterjedését.
	erdőfelújítás idegenhonos			91E0*-Enyves éger (<i>Alnus glutinosa</i>) és magas kőris (<i>Fraxinus excelsior</i>) alkotta ligeterdők (<i>Alno-Padion</i> , <i>Alnion incanae</i> , <i>Salicion albae</i>): A felmért terület megközelítőleg 10 %-án található tájidegen telepítések. Ezek elsősorban puhafás ligeterdők helyén létesültek. Az újabb fiatal telepítések egy része már őshonos fafajú, de még most is gyakoriak a nemes nyár felújítások.
B02.01.02	fajokkal	M	6	91F0-Keményfás ligeterdők nagy folyók mentén <i>Quercus robur</i> , <i>Ulmus laevis</i> és <i>Ulmus minor</i> , <i>Fraxinus excelsior</i> vagy <i>Fraxinus angustifolia</i> fajokkal (<i>Ulmion minoris</i>): Ennél az élőhelynél is előfordul, hogy idegenhonos fajokat telepítenek az erdőbe, de itt az a jellemző, hogy őshonos fajokkal vegyes állományokat hoznak létre.
B02.03	erdei aljnövényzet eltávolítása	M	2	91F0-Keményfás ligeterdők nagy folyók mentén <i>Quercus robur</i> , <i>Ulmus laevis</i> és <i>Ulmus minor</i> , <i>Fraxinus excelsior</i> vagy <i>Fraxinus angustifolia</i> fajokkal (<i>Ulmion minoris</i>): Egyes erdőrészekből eltávolították a teljes cserjeszintet. A cserjeszinthozzá tartozik az erdőhöz, ön maga is élőhely, így eltávolítása nem kívánatos.
B02.04	lábonálló és/vagy elfekvő holt faanyag eltávolítása	M	5,6	91E0*-Enyves éger (<i>Alnus glutinosa</i>) és magas kőris (<i>Fraxinus excelsior</i>) alkotta ligeterdők (<i>Alno-Padion</i> , <i>Alnion incanae</i> , <i>Salicion albae</i>): Elsősorban a településekhez közelebb lévő erdőkből hiányzik a holtfa. A holtfa hozzá tartozik
				az élőhelyhez és közösségi jelentőségű fajoknak szolgálhat ön maga is élőhelyül.

				<p>91F0-Keményfás ligeterdők nagy folyók mentén <i>Quercus robur</i>, <i>Ulmus laevis</i> és <i>Ulmus minor</i>, <i>Fraxinus excelsior</i> vagy <i>Fraxinus angustifolia</i> fajokkal (<i>Ulmion minoris</i>): A területen előforduló keményfás ligeterdőből szinte teljesen hiányzik a holtfa. A holtfa hozzá tartozik az élőhelyhez és közösségi jelentőségű fajoknak szolgálhat ön maga is élőhelyül.</p> <p>Bánáti csiga (<i>Chilostoma banaticum</i>): A faj számára az egyik legfontosabb limitáló tényező a búvóhelyek megléte, így a hullámtereken különösen az uszadékhalmoknak van óriási szerepe. Ezek felszámolása a populáció összeomlásával, vagy akár a faj kipusztulásával is járhat. Mivel ez minden évben képes újraképződni, emiatt kipusztulásától valószínűleg egyik élőhelyén sem kell tartani.</p>
B07	egyéb erdészeti tevékenység	H	14	<p>91E0*-Enyves éger (<i>Alnus glutinosa</i>) és magas kőris (<i>Fraxinus excelsior</i>) alkotta ligeterdők (<i>Alno-Padion</i>, <i>Alnion incanae</i>, <i>Salicion albae</i>): A tarvágásos véghasználat természetszerű erdőkben a jelölő élőhelytípust jelentősen zavaró hatás, ráadásul az özönfajok térnyerésének is kedvez.</p>
C01.01	homok- és kavicskitermelés	L	2,02	<p>Petényi-márna (<i>Barbus meridionalis</i>); botos köllönte (<i>Cottus gobio</i>), ingola fajok (<i>Eudontomyzon spp.</i>), homoki küllő (<i>Gobio kessleri</i>), felpillantó küllő (<i>Gobio uranoscopus</i>), széles durbincs (<i>Gymnocephalus baloni</i>), selymes durbincs (<i>Gymnocephalus schraetzeri</i>), dunai galóca (<i>Hucho hucho</i>), törpecsík (<i>Sabanejewia aurata</i>), német bucó (<i>Zingel streber</i>): A mederben végzett kavics- és homokkitermelés számos halfaj élő- illetve szaporodóhelyét teszi tönkre, semmisíti meg.</p> <p>Sávós bődöncsiga (<i>Theodoxus transversalis</i>): Vízkárelhárítási célból a mederben végzett kavicskotrási munkálatok károsítják az állományt azáltal, hogy az üledékkel együtt a kis mobilitású csigák is eltávolításra kerülnek a mederből.</p>
G05.04	rongálás, vandalizmus	M	8	<p>91E0*-Enyves éger (<i>Alnus glutinosa</i>) és magas kőris (<i>Fraxinus excelsior</i>) alkotta ligeterdők (<i>Alno-Padion</i>, <i>Alnion incanae</i>, <i>Salicion albae</i>), 91F0-Keményfás ligeterdők nagy folyók mentén <i>Quercus robur</i>, <i>Ulmus laevis</i> és <i>Ulmus minor</i>, <i>Fraxinus excelsior</i> vagy <i>Fraxinus angustifolia</i> fajokkal (<i>Ulmion minoris</i>): Viszonylag kis területet érintő falopások jellemzőek. A felnyitott területeken az özönnövények válnak uralkodóvá.</p>

	idegenhonos inváziós fajok			<p>91E0*-Enyves éger (<i>Alnus glutinosa</i>) és magas kőris (<i>Fraxinus excelsior</i>) alkotta ligeterdők (<i>Alno-Padion</i>, <i>Alnion incanae</i>, <i>Salicion albae</i>): A legnagyobb problémát az özönnövények gyors terjedése jelenti a területen, mely ellen nagy területen nagyon nehéz védekezni. Várhatóan a későbbiekben ez fogja a legnagyobb problémát okozni. Az özönnövények tömeges elszaporodása átalakítja a természetes élőhelyek szerkezetét, számos fajt kiszorítanak és egyes esetekben a környezetet olyan mértékben átalakítják, hogy az eredeti élőhely visszaalakítása rendkívül nehézé válik. Csak elvétve lehet a területen olyan puhafás ligeterdőt találni, melyben ritkának számítanak az özönnövények. Nagy problémát jelent, ha a mesterséges vagy természetes okok miatt felnyílik a lombkorona, mivel ilyenkor az özönnövények egyből elborítják ezt a területet, megakadályozva a természetes regenerációt. Több helyen lehet olyan felújítást látni, melyben az özönnövények elnyomták a telepített fajokat. Fontossági sorrendben a gyakori fajok: gyalogakác (<i>Amorpha fruticosa</i>), zöld juhar (<i>Acer negundo</i>), amerikai kőris (<i>Fraxinus pennsylvanica</i>), fehér akác (<i>Robinia pseudoacacia</i>), parti szőlő (<i>Vitis vulpina</i>), vadszőlő fajok (<i>Parthenocissus ssp.</i>)</p>
I01	jelenléte	M	5,4	<p>3270-Iszapos partú folyók részben <i>Chenopodium rubri</i>, és részben <i>Bidention</i> növényzettel: A legnagyobb problémát az özönfajok gyors terjedése jelenti a területen, mely ellen nagyon nehéz védekezni. Várhatóan a későbbiekben ez fogja a legnagyobb problémát okozni. Az özönnövények tömeges elszaporodása átalakíthatja a természetes élőhelyek szerkezetét, számos fajt kiszorít, és egyes esetekben a környezetet olyan mértékben átalakítja, hogy az eredeti élőhely visszaalakítása rendkívül nehézé válik. Ennél az élőhelynél elsősorban az olasz szerbtövis (<i>Xanthium italicum</i>) és a közönséges farkasfog (<i>Bidens frondosa</i>) okoz problémát.</p> <p>6440-<i>Cnidion dubii</i> folyóvölgyeinek mocsárrétjei: A szukcessziós folyamatok hatására a gyepek becserjésednek, beerdősülnek, sajnos legtöbb esetben özönnövénnyel.</p> <p>91F0-Keményfás ligeterdők nagy folyók mentén <i>Quercus robur</i>, <i>Ulmus laevis</i> és <i>Ulmus minor</i>, <i>Fraxinus excelsior</i> vagy <i>Fraxinus angustifolia</i> fajokkal (<i>Ulmion minoris</i>): A legnagyobb problémát az özönfajok gyors terjedése jelenti a területen, mely ellen nagyon nehéz védekezni. Várhatóan a későbbiekben ez fogja a legnagyobb problémát okozni. Az özönnövények tömeges elszaporodása a</p>
				<p>átalakíthatja a természetes élőhelyek szerkezetét, számos fajt kiszorít, és egyes esetekben a környezetet olyan mértékben átalakítja, hogy az eredeti élőhely visszaalakítása rendkívül nehézé válik.</p>

J02.03.02	csatornázás	M	5,4	6440- <i>Cnidion dubii</i> folyóvölgyeinek mocsárrétjei: Csak helyenként figyelhető meg, hogy mocsaras területekről elvezetik a vizet. Ez az élőhely szárazodását, degradációját, majd átalakulását okozhatja.
J02.05.05	törpevízművek, duzzasztók	M	3	Erdei szitakötő (<i>Ophiogomphus cecilia</i>): A visszaduzzasztással érintett szakaszokon az élőhelyi adottságok szuboptimálisnak tekinthetők a faj lárvái számára. Ebből következően a duzzasztó műtárgy fölött kialakuló hidrológiai viszonyok drasztikusan csökkentik a faj számára alkalmas élőhelyek kiterjedését az érintett szakaszon.
				6440- <i>Cnidion dubii</i> folyóvölgyeinek mocsárrétjei: A szukcessziós folyamatok hatására a gyepek becserjésednek, beerdősülnek, sajnos legtöbb esetben özönnövénnel.
K02.01	fajösszetétel változás, szukcesszió	M	5,4	Széles tavicsíkbogár (<i>Graphoderus bilineatus</i>): A széles tavicsíkbogár élőhelyeit jelentő viszonylag kis kiterjedésű, állandó vízborítású, makrovegetációval dúsan benőtt holtmedreknek és medermaradványoknak jellemzően gyors a természetes szukcessziós folyamata. Ez egyrészt a növényzet szerkezetében indukál kedvezőtlen változást a faj számára, ha a hínaras élőhelyfoltok teljesen beszűkülnek, illetve megszűnnek és közel 95-100%-os emerz mocsári növényzet-borítás alakul ki.
K03.04	ragadozás (predáció)	M	3,3	Széles durbincs (<i>Gymnocephalus baloni</i>), selymes durbincs (<i>Gymnocephalus schraetzer</i>), leánykoncér (<i>Rutilus pigus</i>): A nagytestű ragadozóhalak és a hlevő madarak károkat okozhatnak a szóban forgó halak állományaiban.
Kód	Potenciális veszélyeztető tényező neve	Jelentősége (H: nagy, M: közepes, L: alacsony)	Érintett terület nagysága (%)	Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
A03.01	intenzív, vagy intenzívebb kaszálás	M	5	Nagy tűzlepke (<i>Lycaena dispar</i>): A nem megfelelő módszerrel vagy nemmegfelelő időpontban végzett kaszálás káros a faj állományaira.

H01	felszíni vizek szennyezése	M	2,2	Homoki küllő (<i>Gobio kessleri</i>), balin (<i>Aspius aspius</i>), halványfoltú küllő (<i>Gobio albipinnatus</i>), felpillantó küllő (<i>Gobio uranoscopus</i>), széles durbincs (<i>Gymnocephalus baloni</i>), selymes durbincs (<i>Gymnocephalus schraetzer</i>), dunai galóca (<i>Hucho hucho</i>), leánykancér (<i>Rutilus pigus</i>), vágó csík (<i>Cobitis taenia</i>), törpecsík (<i>Sabanejewia aurata</i>), magyar bucó (<i>Zingel zingel</i>), német bucó (<i>Zingelstreber</i>): A hazai mezőgazdasági és ipari üzemekből, illetve a csatornázatlan településekből a technológiai fegyelem be nem tartása, vagy harvariaeset miatt bekerült szennyezés a vízfolyásokban, mint természetes környezetben, veszélyezteti az anyag-, energia- és életfolyamatok fenntartását, csökkenti a halakéletbenmaradásának esélyét, azok károsodnak vagy elpusztulnak.
H01.01	ipari üzemek felszíni vízszennyezése	M	4	Erdei szitakötő (<i>Ophiogomphus cecilia</i>): A faj érzékeny a vízszennyezésre és csak jó vízminőségű vízfolyásokban fordul elő. Különösen a felső szakaszokról érkező ipari eredetű szennyezések jelentenek veszélyt a faj állományaira
				Tompa folyamkagyló (<i>Unio crassus</i>): Különösen a juvenilis egyedek mutatnak nagy érzékenységet az ipari eredetű vízszennyezéssel szemben. Különösen a felsőszakasról érkező ipari eredetű szennyezések jelentenek veszélyt a faj állományaira.
L08	árvíz (természetes folyamat)	M	7	Nagy tűzlepke (<i>Lycaena dispar</i>): Az árvízi elöntés káros a fajra, közvetlenül és a hangyagazdán keresztül is.
Kód	Kívülről ható veszélyeztető tényező neve	Jelentősége (H: nagy, M: közepes, L: alacsony)	Érintett terület nagysága (%)	Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
H01.03	egyéb pontszerű felszíni vízszennyezés	L	2	Erdei szitakötő (<i>Ophiogomphus cecilia</i>), sávos bödöncsiga (<i>Theodoxus transversalis</i>): A faj érzékeny a vízszennyezésre és csak jó vízminőségű vízfolyásokban fordul elő. A nem kellően hatékony szennyvízkezelés veszélyt jelent a faj állományaira.
				Tompa folyamkagyló (<i>Unio crassus</i>): Különösen a juvenilis egyedek mutatnak nagy érzékenységet a vízszennyezéssel szemben és érzékenyen reagálnak a víz oldott oxigéntartalmának megváltozására. A nem kellően hatékony szennyvízkezelés veszélyt jelent a faj állományaira.
H02.06	mezőgazdasági és erdészeti tevékenységből származó diffúz talajvízszennyezés	M	5	Erdei szitakötő (<i>Ophiogomphus cecilia</i>), tompa folyamkagyló (<i>Unio crassus</i>), sávos bödöncsiga (<i>Theodoxus transversalis</i>): A Tisza mentén található mezőgazdasági területekről beszivárgó, diffúz mezőgazdasági eredetű tápanyagterhelés veszélyt jelent a fajok állományaira.

XO	államhatáron kívülről érkező veszélyek és hatások	M	10	<p>Petényi-márna (<i>Barbus meridionalis</i>); botos köllő (<i>Cottus gobio</i>), ingola fajok (<i>Eudontomyzon spp.</i>), homoki köllő (<i>Gobio kessleri</i>), balin (<i>Aspius aspius</i>), halványfoltú köllő (<i>Gobio albipinnatus</i>), felpillantó köllő (<i>Gobio uranoscopus</i>), széles durbincs (<i>Gymnocephalus baloni</i>), selymes durbincs (<i>Gymnocephalus schraetzer</i>), dunai galóca (<i>Hucho hucho</i>), leánykancér (<i>Rutilus pigus</i>), vágó csík (<i>Cobitis taenia</i>), törpecsík (<i>Sabanejewia aurata</i>), magyar bucó (<i>Zingel zingel</i>), német bucó (<i>Zingel streber</i>): A vízfolyás vízminőség-romlását gyakran a szomszédos felvízi országokból érkező szennyezett víztömeg (pl.: ércbányák csurgalékvíze) okozza. A szennyezés a vízfolyásban, mint természetes környezetben, veszélyezteti az anyag-, energia- és életfolyamatok fenntartását, csökkenti a halak életbenmaradásának esélyét, azok károsodnak vagy elpusztulnak.</p> <p>Sávós bődöncsiga (<i>Theodoxus transversalis</i>): A határon túlról érkező ipari szennyezések potenciális veszélyt jelenthetnek a faj szigetszerűen előforduló állományaira.</p>
				<p>Tompa folyamkagyló (<i>Unio crassus</i>): Különösen a juvenilis egyedek mutatnak nagy érzékenységet a vízszennyezéssel szemben és érzékenyen reagálnak a víz oldott oxigéntartalmának megváltozására. Elsősorban a határon túlról érkező szennyezések jelentenek veszélyt jelent a faj állományaira.</p> <p>Erdei szitakötő (<i>Ophiogomphus cecilia</i>): A faj érzékeny a vízszennyezésre és csak jó vízminőségű vízfolyásokban fordul elő. Elsősorban a határon túlról érkező szennyezések jelentenek veszélyt jelent a faj állományaira.</p>

10. Természetvédelmi célkitűzés, a terület rendeltetése

10.1 Általános célkitűzések:

A Felső-Tisza kiemelt jelentőségű természetmegőrzési területté nyilvánításakor az élőhelyvédelmi irányelv 4. cikkének (4) bekezdése alapján a terület természetvédelmi célkitűzései meghatározásra kerültek, valamint kiemelésre kerültek egyes jelölő értékek, amelyeket a kezelés során prioritásként kell kezelni. A Natura 2000 területek célkitűzései és prioritásai a területek hivatalos Natura 2000 adatlapjain (SDF) találhatóak.

10.2 A természetvédelmi célkitűzések:

A terület természetvédelmi célkitűzése a jelölő élőhelyek területcsökkenésének megállítása és állapotuk javítása a gyepgazdálkodáshoz, erdőgazdálkodáshoz és vízgazdálkodáshoz köthető intézkedések révén.

A gyepgazdálkodás tekintetében ezt a legeltetés intenzitásának és a kaszálás módjának optimalizálása és ellenőrzése, az elszántások megakadályozása, illetve a (főképp idegenhonos inváziós) cserjefajok terjedésének hatékony megakadályozása tudják biztosítani.

Az erdőgazdálkodás tekintetében a természetközeli állapotú erdők fenntartása és a tájidegen erdők lecserélése, továbbá a madárfajok védelme tudják biztosítani. Ezt azért szükséges kiemelni, mivel a Natura 2000 terület nagy területeken átfed a (HUHN10001) Szatmár-Bereg és a (HUHN10008) Felső-Tisza különleges madárvédelmi területekkel, ahol fokozott védelemben részesülő madárfajok fészkelnek. Ilyenek a réti sas (*Haliaeetus albicilla*), barna kánya (*Milvus milvus*), fekete gólya (*Ciconia nigra*), darázsölyv (*Pernis apivorus*). A felsorolt madárfajok Natura 2000 területen fészkelő állománya legalább 2%-át képezi az országos állománynak, így megőrzésük, védelmük a különleges madárvédelmi terület alapvető célját és feladatát képezi.

A Natura 2000 területen fészkelő jelölő fokozottan védett madárfajok fészkelőhelyeinek közelében a Magyar Ragadozómadár-védelmi Tanács által javasolt, erdészeti tevékenységre is vonatkozó időbeli és térbeli korlátozásokat szükséges betartani.

Mivel a terület jelölő fajai zömmel vizes élőhelyekhez köthető, a hangsúly ezeknek a területeknek a megőrzése, hiszen az egykor kiterjedt ártéri életközösségeknek a csekély hullámtéri területeken kellene teljes pompájukban megmaradniuk.

A vízgazdálkodás tekintetében a célok elérését a Tisza-medér jelenlegi állapotának megőrzése, esetleges javítása, a holtmedrek, vizes élőhelyek rehabilitációja és természetközeli hasznosítása szolgálja. Ennek megkísérléséhez két dolog elengedhetetlenül szükséges: amennyire lehet a hullámtéren belül helyreállítani a hajdani vízviszonyokat és az ehhez kapcsolódó adekvát hasznosításokat, hogy gazdaságilag is megérje kialakítani és tisztán tartani hullámtéri vízrendszer elemeit (víz ki- és visszavezetés, mélyedések, laposok, összekötő árkok). A hullámtéri víz kivezetése és – megtartása az egyik legfontosabb teendő, emellett a kisvizes élőhelyek lehetőség szerinti összekapcsolásával biztosítani szükséges az esélyt a menekülésre, hogy egy-egy ilyen időszakos vízállás ne csapdaként működjön a halfajok számára. Ebből a szempontból kiemelt jelentőséggel bírnak a hullámtéri legális és illegális anyagnyerőhelyek. Ezek az intézkedések a közösségi jelentőségű értékek megőrzését, hosszabb távon pedig állományaik megerősítését segítik.

10.3 A célkitűzések eléréséhez rendelt intézkedési javaslatok:

- A természetszerű erdőkben az erdészeti beavatkozások (főként tarvágás) esetében időse, odvasodó faegyedek (fehér és feketenyár), valamint holt faanyag meghagyása.
- Az élet- és vagyonbiztonságot figyelembe véve a medér speciális élőhelytípust jelentő elemeinek (palajok, zátonyok, szakadópartok), illetve a vízparti zonáció (partél – bokorfűzes – ligeterdő) megőrzése.
- A tervezési területre eső folyószakaszt a jelölő folyóvízi fajok (körszájú, hal, rovar, puhatestű) ökológiai igényeinek megfelelő állapotban kell megőrizni, az élőhely átalakítása (pl. áramlási viszonyok megváltoztatása mederduzzasztással, nagymértékű mederalakítás, kanyarátvágás) nem elfogadható.
- A területre eső folyószakasz a jelölő folyóvízi (hal, rovar, puhatestű) fajok ökológiai igényeinek megfelelő állapotban való megőrzése, az élőhely védelme az áramlási viszonyok megváltoztatásával, mederduzzasztással, nagymértékű mederalakítással, kanyarátvágással járó átalakításokkal szemben. A területen lévő holtmedrek kedvező ökológiai állapotban való megőrzésének stratégiájának kidolgozása. A

jelenleg folyó, gyorsuló ütemű biotikus és abiotikus öregedés ellen konzervációs intézkedések kidolgozása és foganatosítása.

- A még jó ökológiai állapotban lévő hullámtéri gyepek rendszeres, okszerű hasznosítását hosszú távon (legeltetés, kaszálás) meg kell oldani, a beerdősítés csak legvégső esetben, és akkor is csak természetsszerű erdővé alakítható célállománnyal fogadható el.
- Az inváziós növények nagy kiterjedésű homogén állományait (főként a gyalogakácosok), rendszeres kaszálással gyepeként kell fenntartani, vagy át kell alakítani természetsszerűerdővé.
- A területen található erdők esetében javasolt a véderdő funkciót előtérbe helyezni a gazdasági rendeltetéssel szemben.
- A keményfa ligeterdők esetében fokozatos átállás valamely folyamatos erdőborítást biztosító művelési módra.
- Tájédegen fafajú állományok fokozatos átalakítása természetsszerű erdőállományokká.

Kezelési javaslatok

A Natura 2000 területre vonatkozó természetvédelmi célkitűzések eléréséhez a terület egyes részei eltérő kezelést igényelnek, figyelembe véve az ott előforduló élőhelyeket, fajokat, és az ott jellemző gazdálkodási formákat. A kezelési, fenntartási, és részben az élőhelyrekonstrukciós és fejlesztési javaslatokat ezért a Natura 2000 terület egyes lehatárolt részegységeire, az úgynevezett kezelési egységekre (KE) vonatkozóan rendszerezi a fenntartási terv. Az egyes kezelési egységekre nem vonatkoztatható élőhelyrekonstrukciós, fajvédelmi, kutatási és monitorozási javaslatokat a 3.2.2. - 3.2.4. fejezetben tárgyalja a fenntartási terv.

Élőhelyek kezelése

A kezelési javaslatok esetében élesen el kell választani a kötelező jellegű, jogszabályban előírtkorlátozásokat, illetve az önkéntes vállalásokat. A 275/2004 (X. 8.) Kormányrendelet 4.§ 5. pontja alapján „(5) A fenntartási terv a Natura 2000 terület kezelésére vonatkozó javaslatokat, valamint ezek megvalósításának lehetséges eszközeit tartalmazza, és jogszabály eltérő rendelkezése hiányában kötelező földhasználati szabályokat nem állapít meg.”

Az itt megfogalmazott előírások célja, hogy a kezelési egységekben előforduló közösségi jelentőségű értékek, a jelenlegi gazdálkodási gyakorlat és adottságok alapján javaslatot tegyenek a gazdálkodás kívánatos módjára. Ennek érdekében itt megfogalmazásra kerülnek

olyan előírások, amelyek alapul szolgálnak a jövőbeli támogatási programok kidolgozásához. A gazdálkodók számára ezek az előírások a jelen terv alapján kötelezettséget nem jelentenek, betartásuk csak támogatási programon keresztül, önkéntes vállalat formájában válhat csak kötelezővé. A már más jogszabály vagy hatósági eszköz alapján létező előírások esetében azok kötelező jellegét értelemszerűen az azt megalapozó jogszabály, vagy hatósági eszköz támasztja alá, jelen fenntartási terv ezekre az előírásokra csak utalást tesz.

A Felső-Tisza Natura 2000 területen az előforduló élőhelyek, fontosabb fajok és gazdálkodásimódok alapján 12 kezelési egység lehatárolása indokolt, amelyek térképi megjelenítését a 3.2.5 mellékletek fejezet mutatja be. A kezelési egységek lehatárolása a 2013-ban tapasztalt természeti adottságok alapján történt, 1:10.000 alapléptékben. A térképi lehatárolás léptékét figyelembe véve a kezelési egységek határai (különösen nem mesterséges vonalat, pl. szántó, csatorna határ követő egységek esetén) nem szigorúan véve rögzítettek, hanem 10-20 méteres átmeneti sávban értelmezhetők. A kezelések, beavatkozások gyakorlati tervezésénél emellett figyelembe szükséges venni, hogy a természeti adottságok, élőhelyek spontán változásai miatt kezelési egységek egymáshoz viszonyított határai megváltozhatnak. A fentiek alapján tehát kezelési egységek térbeli lehatárolása a fenntartási terv gyakorlati átültetése esetén áttekintő, iránymutató jellegű információnak tekintendő, aminek pontosítását magán a területen, az adott időszak aktuális állapotának megfelelően kell elvégezni.

11. Kijelölés alapjául szolgáló fajok, élőhelyek ismertetése HUHN 20001

Terület jelentősége a fajvédelem szempontjából Az országos állományhoz viszonyított arány

A: 100% \geq p > 15%,

B: 15% \geq p > 2%,

C: 2% \geq p > 0%,

D: nem jelentős, előfordul

Fajok

Név	Tudományos név	Állomány nagyság (min-max)				
		állandó	szaporodó / fészkelő	telelő	átvonuló / gyülekező	
Vöröshasú unka	<u>Bombina bombina</u>		-			B
Dunai tarajosgöte	<u>Triturus dobrogicus</u>		-			D
Mocsári teknős	<u>Emys orbicularis</u>		-			C
Szivárványos ökle	<u>Rhodeus sericeus amarus</u>		-			C
Ingola	<u>Eudontomyzon spp.</u>		-			C
Német bucó	<u>Zingel streber</u>		-			A
Törpecsík	<u>Sabanejewia aurata</u>		6000 - 10000			A
Széles durbincs	<u>Gymnocephalus baloni</u>		-			C
Petényi máma	<u>Barbus meridionalis</u>		-			B
Magyar bucó	<u>Zingel zingel</u>		-			B
Leánykancér	<u>Rutilus pigus</u>		-			A
Homoki küllő	<u>Gobio kessleri</u>		-			A
Felillantó küllő	<u>Gobio uranoscopus</u>		-			A
Balin	<u>Aspius aspius</u>		-			B
Viza	<u>Hucho hucho</u>		-			A
Vágó csík	<u>Cobitis taenia</u>		-			C
Botos kölönte	<u>Cottus gobio</u>		-			C
Selymes durbincs	<u>Gymnocephalus schraetzer</u>		-			B
Halványfoltú küllő	<u>Gobio albipinnatus</u>		-			B
Sávós bödöncsiga	<u>Theodoxus transversalis</u>		-			B
Széles tavicsíkbogár	<u>Graphoderus bilineatus</u>		-			B
Tompa folyamkagyló	<u>Unio crassus</u>		-			C
Sokbordás futrinka	<u>Carabus hampei</u>		50000 - 200000			A
Hasas törpecsiga	<u>Vertigo moulinsiana</u>		-			D
Piros kígyószisz	<u>Hypodryas maturna</u>		5000 - 10000			C
Vérű-hangyaboglárka	<u>Maculinea teleius</u>		100 - 300			D
Bánáti csiga	<u>Chilostoma banaticum</u>		-			A
Nagy tűzlepke	<u>Lycaena dispar</u>		80000 - 100000			B
Nagy hőscincér	<u>Cerambyx cerdo</u>		-			D
Nagy szarvasbogár	<u>Lucanus cervus</u>		-			C
Erdei szitakötő	<u>Ophiogomphus cecilia</u>		-			B
Közönséges vidra	<u>Lutra lutra</u>		50 - 100			C
Eurázsiai hód	<u>Castor fiber</u>		-			D

Név	Tudományos név	Állománynagyság (min-max)				
		állandó	szaporodó / fészkelő	telelő	átvonuló / gyülekező	
Kisfészekű aszat	<i>Cirsium brachycephalum</i>		100 - 500			D
Garda	<i>Pelecus cultratus</i>		-			D
Sárga gyapjasszövő	<i>Eriogaster catax</i>		-			D
Nagy szikibagoly	<i>Gortyna borellii lunata</i>		-			D
Skarlátbogár	<i>Cucujus cinnaberinus</i>		-			D
Vaskos csabak	<i>Leuciscus souffia</i>		-			D
Apró fillércsiga	<i>Anisus vorticulus</i>		-			D

Élőhelytípusok

Élőhely kódja	Élőhely neve	Kiterjedés (ha)	Borítás (%)
91F0	keményfás ligeterdők	563	1
6440	ártéri mocsárrétek	1556	8
3270	ártéri magaskórós pionír növényzet	550	2
3150	természetes jellegű eutróf tavak és hínárnövényzetük	305	1
91E0	éger- és kőrsligetek, puhafás ligeterdők, láperdők	4031	10
6510	üde magas fűvű kaszálórétek	7	
3130	törpekákás iszapnövényzet	20	
6260	pannon homoki gyepek	26	
1530	pannon szikések	9	
6430	üde-nedves magaskórósok	43	
6250	pannon löszsziepek	53	
91G0	pannon gyertyános-tölgyesek	11	

Tervezési területen való előfordulásuk

Név	Tudományos név	Előfordulás
Vöröshasú unka	<i>Bombina bombina</i>	bejárás alkalmával nem volt megfigyelhető
Dunai tarajosgőte	<i>Triturus dobrogicus</i>	bejárás alkalmával nem volt megfigyelhető
Mocsári teknős	<i>Emys orbicularis</i>	bejárás alkalmával nem volt megfigyelhető
Szivárványos ökle	<i>Rhodeus sericeus amarus</i>	bejárás alkalmával nem volt megfigyelhető
Ingola	<i>Eudontomyzon spp.</i>	előfordulhat
Német bucó	<i>Zingel streber</i>	előfordulhat
Törpecsik	<i>Sabanejewia aurata</i>	előfordulhat
Széles durbincs	<i>Gymnocephalus baloni</i>	előfordulhat
Petényi mára	<i>Barbus meridionalis</i>	előfordulhat
Magyar bucó	<i>Zingel zingel</i>	előfordulhat
Leánykancér	<i>Rutilus pigus</i>	előfordulhat
Homoki küllő	<i>Gobio kessleri</i>	előfordulhat
Felpillantó küllő	<i>Gobio uranoscopus</i>	előfordulhat
Balin	<i>Aspius aspius</i>	előfordulhat
Viza	<i>Hucho hucho</i>	előfordulhat
Vágó csik	<i>Cobitis taenia</i>	előfordulhat
Botos köllő	<i>Cottus gobio</i>	előfordulhat
Selymes durbincs	<i>Gymnocephalus schraetzer</i>	előfordulhat
Halványfoltú küllő	<i>Gobio albipinnatus</i>	előfordulhat
Sávós bődnöcsiga	<i>Theodoxus transversalis</i>	előfordulhat
Széles tavicsíkibogár	<i>Graphoderus bilineatus</i>	előfordulhat
Tompa folyamkagyló	<i>Unio crassus</i>	előfordulhat

Sokbordás futrinka	<u><i>Carabus hampei</i></u>	előfordulhat
Hasas törpecsiga	<u><i>Vertigo moulinsiana</i></u>	előfordulhat
Piros kígyószisz	<u><i>Hypodryas maturna</i></u>	előfordulhat
Vérű-hangyaboglárka	<u><i>Maculinea teleius</i></u>	előfordulhat
Bánáti csiga	<u><i>Chilostoma banaticum</i></u>	előfordulhat
Nagy tűzlepke	<u><i>Lycaena dispar</i></u>	bejárás alkalmával nem volt megfigyelhető
Nagy hőscincér	<u><i>Cerambyx cerdo</i></u>	bejárás alkalmával nem volt megfigyelhető
Nagy szarvasbogár	<u><i>Lucanus cervus</i></u>	bejárás alkalmával nem volt megfigyelhető
Erdei szitakötő	<u><i>Ophiogomphus cecilia</i></u>	bejárás alkalmával nem volt megfigyelhető
Közönséges vidra	<u><i>Lutra lutra</i></u>	bejárás alkalmával nem volt megfigyelhető
Eurázsiai hód	<u><i>Castor fiber</i></u>	bejárás alkalmával nem volt megfigyelhető
Kisfészekű aszat	<u><i>Cirsium brachycephalum</i></u>	bejárás alkalmával nem volt megfigyelhető
Garda	<u><i>Pelecus cultratus</i></u>	bejárás alkalmával nem volt megfigyelhető
Sárga gyapjasszövő	<u><i>Eriogaster catax</i></u>	bejárás alkalmával nem volt megfigyelhető
Nagy szikibagoly	<u><i>Gortyna borelii lunata</i></u>	bejárás alkalmával nem volt megfigyelhető
Skarlátbogár	<u><i>Cucujus cinnaberinus</i></u>	bejárás alkalmával nem volt megfigyelhető
Vaskos csabak	<u><i>Leuciscus souffia</i></u>	bejárás alkalmával nem volt megfigyelhető
Apró fillércsiga	<u><i>Anisus vorticulus</i></u>	bejárás alkalmával nem volt megfigyelhető

3. ábra HUH20001 terület elhelyezkedése a tervezési területen

11.1 Kijelölés alapjául szolgáló fajok, élőhelyek HUH10008

=

Terület jelentősége a fajvédelem szempontjából

Az országos állományhoz viszonyított arány

A: 100% >= p > 15%,

B: 15% >= p > 2%,

C: 2% >= p > 0%,

D: nem jelentős, előfordul

Fajok

Név	Tudományos név	Állománynagyság (min-max)				
		állandó	szaporodó / fészkelő	telelő	átvonuló / gyülekező	
Haris	<u><i>Crex crex</i></u>	30 - 100				B
Fekete harkály	<u><i>Dryocopus martius</i></u>	50 - 80				C
Partifecske	<u><i>Riparia riparia</i></u>	9000 - 12000				B
Pettyes vízcicsibe	<u><i>Porzana porzana</i></u>	-				D
Tövisszűrő gébics	<u><i>Lanius collurio</i></u>	300 - 500				C
Jégmadár	<u><i>Alcedo atthis</i></u>	50 - 80				B
Fekete gólya	<u><i>Ciconia nigra</i></u>	10 - 15				B
Rétisas	<u><i>Haliaeetus albicilla</i></u>	5 - 7				B
Törpegém	<u><i>Ixobrychus minutus</i></u>	-				C
Cigányréce	<u><i>Aythya nyroca</i></u>	-				C
Barna kánya	<u><i>Milvus migrans</i></u>	2 - 5				C
Bölgébics	<u><i>Botaurus stellaris</i></u>	-				C
Karvalyposzáta	<u><i>Sylvia nisoria</i></u>	150 - 250				C
fattyúszerkő	<u><i>Chlidonias hybridus</i></u>	-				C
Balkáni fakopáncs	<u><i>Dendrocopos syriacus</i></u>		-			C
Parlagi sas	<u><i>Aquila heliaca</i></u>				1 - 2	D
Szalakóta	<u><i>Coracias garrulus</i></u>	0 - 2				D

Név	Tudományos név	Előfordulás
Haris	<u><i>Crex crex</i></u>	bejárás alkalmával nem volt megfigyelhető
Fekete harkály	<u><i>Dryocopus martius</i></u>	bejárás alkalmával nem volt megfigyelhető
Partifecske	<u><i>Riparia riparia</i></u>	bejárás alkalmával nem volt megfigyelhető
Pettyes vízcicsibe	<u><i>Porzana porzana</i></u>	bejárás alkalmával nem volt megfigyelhető
Tövisszűrő gébics	<u><i>Lanius collurio</i></u>	bejárás alkalmával nem volt megfigyelhető
Jégmadár	<u><i>Alcedo atthis</i></u>	bejárás alkalmával nem volt megfigyelhető
Fekete gólya	<u><i>Ciconia nigra</i></u>	bejárás alkalmával nem volt megfigyelhető
Rétisas	<u><i>Haliaeetus albicilla</i></u>	bejárás alkalmával nem volt megfigyelhető
Törpegém	<u><i>Ixobrychus minutus</i></u>	bejárás alkalmával nem volt megfigyelhető
Cigányréce	<u><i>Aythya nyroca</i></u>	bejárás alkalmával nem volt megfigyelhető
Barna kánya	<u><i>Milvus migrans</i></u>	bejárás alkalmával nem volt megfigyelhető
Bölgébics	<u><i>Botaurus stellaris</i></u>	bejárás alkalmával nem volt megfigyelhető
Karvalyposzáta	<u><i>Sylvia nisoria</i></u>	bejárás alkalmával nem volt megfigyelhető
fattyúszerkő	<u><i>Chlidonias hybridus</i></u>	bejárás alkalmával nem volt megfigyelhető
Balkáni fakopáncs	<u><i>Dendrocopos syriacus</i></u>	bejárás alkalmával nem volt megfigyelhető
Parlagi sas	<u><i>Aquila heliaca</i></u>	bejárás alkalmával nem volt megfigyelhető
Szalakóta	<u><i>Coracias garrulus</i></u>	bejárás alkalmával nem volt megfigyelhető

Bár a szóban forgó, tervezéssel érintett területek Natura 2000 -es védelmet élveznek, a teljes területen intenzív mezőgazdasági művelés folyik évtizedek óta. Beruházónak jelenleg is engedélye van szivattyúk üzemeltetésére, így vízkivétel valósul meg a Tisza folyóból. Kijelenthető hogy a beruházás volumene, valamint az alkalmazott technológia miatt kivitelezésnél számíthatunk egy minimális zavarásra. Az öntözőtelep üzemeltetése közben zavarás minimális.

12. A tervező, illetve beruházó által tanulmányozott alternatív megoldások bemutatása:

beruházó TIMÁD Kft. (4466. Timár, Szabadság u. 2.) intenzív növénytermesztését határozta el. A beruházó a 36500/3320-11/2018.ált. sz. érvényes vízjogi üzemeltetési engedéllyel rendelkezik csévélődobos öntözőtelepre (vksz.: 27/120-2008.), a Timár külterületén a 07/8, 07/9, 07/10, 07/21 és 07/22 hrsz-ú területeken, összesen 48,9410 ha. A beruházó a meglévő öntözőtelepen fixen telepített nyomóvezetékét tervez beépíteni, illetve további területet tervez csévélődobos öntözőberendezéssel beöntözni

A szántók, műveléséhez és az öntözés működtetéséhez különleges létesítmény nem szükséges, illetve a szivattyú, valamint a csőhálózat telepítésekor elkészülnek, a szivattyú telepítése és az öntöző berendezések telepítése, a munkagépek felvonulása, anyagok, berendezések szállítása közúton, valamint dűlőúton történik, a természeti környezet nem sérül. A teher és személyforgalom is ezen az útvonalon történik. Fix vízi létesítmény nem készül, az öntözési időszak végén a cég telephelyére szállítják az eszközöket.

A szántók művelése, öntözése, a megtermelt mezőgazdasági termés feldolgozása, értékesítése lakossági szolgáltatás, közvetve munkahely védelem. A szántók művelése, öntözése, helyi jelentőségű beruházás, de munkalehetőséget biztosít munkahelyszegény környezetben, de fontos szempont a terület hasznosítása mellett a természeti értékek, a teljes élővilág megőrzése és védelme.

Az anyag és személyszállítások karbantartott, jó műszaki állapotban tartottgépekkel, berendezésekkel, eszközökkel történik, hogy elkerülhető legyen a meghibásodás, a környezet terhelése. A hatásbecslési vizsgálatot az hatósági előírásnak megfelelően az egész hatásterületen végeztük el.

12.1 A szóba jöhető alternatív megoldások megvalósítását megnehezítő vagy kizáró okok leírása:

Az alternatív megoldásként nagyobb környezeti terhelést jelentő öntöző megoldások jöhetnek csak szóba, amiket ennek az okán nem vizsgáltunk.

12.2 A terv vagy beruházás megvalósítása szükségszerűségének ismertetése:

A szóban forgó HRSZ-ek öntözését a fentebb ismertetett Öntözőrendszer kiépítésével tervezik, aminek a vízellátását a Tisza folyóból tervezik. A beruházás kivitelezése megkezdése időpontjára a betakarítás utáni időszak a legalkalmasabb. Az öntözés a csapadékszegény időszakban szükséges.

12.3 A terv vagy a beruházás megvalósításának szükségszerűségét a következő indokok valamelyike támasztja alá:

- társadalmi vagy gazdasági természetű kiemelt fontosságú közérdek *(amennyiben az kiemelt jelentőségű élőhelytípust vagy fajt nem veszélyeztet)*
- emberi egészség vagy élet védelme
- a közbiztonság fenntartása, megőrzése vagy helyreállítása
- a környezet szempontjából kiemelt jelentőségű kedvező hatás elérése
- a fenti kategóriákba nem sorolható, egyéb kiemelt fontosságú közérdek *(amennyiben az kiemelt jelentőségű élőhelytípust vagy fajt veszélyeztet)*

13. A kedvezőtlen hatások mérséklése

Kedvezőtlen hatások a közösségi jelentőségű madárfajokra és egyéb védett állat és növény-fajokra nincsenek, mivel bejáratott technológiákat alkalmaznak, valamint jelenleg is végzett tevékenységeket fejlesztenek tovább.

A szóban forgó tervezési területen túl kedvezőtlen hatással nem számolunk.

14. Kiegyenlítő (kompenzációs) intézkedések:

A tervezési terület és a környezetében levő szántók gondozottak, ezért nem gyakorol negatív hatást sem a Natura 2000 területre a kijelölés alapjául szolgáló és közösségi jelentőségű madárfajokra, ezért kiegészítő intézkedések előírását nem tartom szükségesnek.

15. Élővilágra, élőhelyre várható hatása a beruházásnak, hatásterület bemutatása

Közvetlen hatásterület

Tájvédelmi szempontból a közvetlen hatásterület megegyezik a tervezett nyomvonal által közvetlen igénybevétellel érintett területtel (a földbe süllyesztett vezeték nyomvonal) viszont kijelenthető, hogy semmilyen minőségi változás nem várható a beruházás miatt.

Közvetett hatásterület

Tájvédelmi szempontból közvetett hatásterületnek tekinthető mindaz a terület, ahonnan a tervezett nyomvonal kapcsolódó létesítményeivel együtt még látható lesz. A láthatóság érvényesülése a tengerszint feletti magasságtól, a lejtők hajlásától, hosszától, a hegy-völgy formációk jellegétől, ill. az út vízszintes és függőleges nyomvonalevezetésétől függ. A láthatóságot, az át-, a ki- és a rálátást a geomorfológiai adottságok mellett a felszínborítottság, a területhasználati mód és a beépítettség mértéke határozza meg. **Beruházásnak közvetett tájképromboló hatása nincs.**

Főbb építési tevékenységek csoportjai ami befolyásolhatják a tájképet

- fa- és cserjeirtás (fásszárú növények irtása). **Nem várható a kivitelezés során**
- területfoglalás (új út, ideiglenes depónia, szállítási útvonalak) **Nem várható a kivitelezés során**
- munkagépek forgalma (talaj tömörülése, zajhatás) **várható a kivitelezés során kb. 1-2 nap.**

Szóba jöhető kedvezőtlen hatások a kivitelezés folyamán

- területfoglalás **Nem várható a kivitelezés során**
- biológiai aktív felületek csökkenése **Nem várható a kivitelezés során**
- por- és zajszennyezés, **várható a kivitelezés során**
- zavarás, **várható a kivitelezés során**
- inváziós fajok elszaporodása, **Nem várható a kivitelezés során**

A beruházás során felszín alá kerül süllyesztve a nyomóvezeték aminek a területigénye elhanyagolható.

A beruházás Natura 2000 jelölő élőhelyet és jelölő fajokat élőhelymegszűnéssel, ill. populációk károsításával nem érint. **A beruházási területen évszázadok óta mezőgazdasági művelés folyik.** A Natura 2000 terület koherenciáját („működő kapcsolat, átjárhatóság, egybefüggőség”) a beruházás negatívan nem érinti, mivel a beruházás jellegéből fakadóan a koherencia az élőhelyek között megmarad.

A beruházásnak depónia szükséglete nincs. Talajbolygatásra az új nyomóvezeték fektetésénél kell számítani, viszont a kitermelt föld visszatemetésre kerül így csak időleges zavarás várható.

15.1 A jelölő fajokra valamint élőhelyeit figyelembe véve nem zavaró a beruházás.

Az élőlények mindennapos bioritmusát, táplálkozási- és vándorlási szokásait átmenetileg megzavarhatja a telepítéssel összefüggő zajártalom. **(Zaj hatásbecslét, hatásterületének kijelölését az EVD tartalmazza).** **Üzemelés során zavarással nem számolunk.**

Kivitelezési szakaszban

A kivitelezés során, a munkagépek következtében a talaj tömörödik. A talaj tömörödésmértékét a munkaterület kiterjedésének csökkentésével lehet minimalizálni, amit a szükséges mértékűnél szélesebb letaposást kerülésével, valamint a munkagépek minél rövidebb idejű terhelőhatásával és munkaszervezéssel lehet elérni. A kivitelezés befejeződését követően a talaj rekultivációra nincs szükség (talajlazítással).

Üzemeltetési szakaszban

A talajt negatív hatás nem éri.

A tervezési területen feltételezhetően jelenlévő **madarak védelme érdekében, a költési idejükben (április 1. és július 30. között) nagy zajterheléssel és emberi, gépi mozgással történő munkák ne történjenek.** Amennyiben a kivitelezés ütemezése miatt az ilyen jellegű munka elhagyása egyéb okok miatt nem tartható, úgy a munkafeladatokat napközi időkorlátozással szükséges megoldani.

Az esetleges gyomosodás elkerülése érdekében az érintett Natura 2000-es területek fenntartási terveiben szereplő ajánlások betartandók.

A depóniákat felhasználásukig folyamatosan gyommentesen kell tartani. Az ideiglenes depóniák felszínén a gyomosodást meg kell akadályozni a rövid időn belüli visszaterítésig. A gyomosodás ellen kaszálással kell védekezni, a maghozás előtti állapotban.

A munkafolyamatok ismerete alapján kijelenthető, hogy élővilágra, élőhelyre kivitelezés során minimális zavaró hatást gyakorol, üzemelés közben semmilyen zavaró hatást nem gyakorol a beruházás.

15. Összefoglalás

A hatásbecslés összefoglalása

A beruházás Natura 2000 védelem alatt álló terület HUHN10008, valamint a HUHN20001 terület része. Része a Nemzeti Ökológiai Hálózatnak. Ez szükségessé teszi a Natura 2000-es jelölő fajokat és élőhelyeket érő hatások bemutatását az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004. (X.8.) Kormányrendelet 10.§ (1) bekezdésében előírt és a 266/2008. (XI.6.) Kormányrendelettel módosított hatásbecslési dokumentáció alapján. Az érintett Natura 2000-es területen a kijelölés alapjául szolgáló összes közösségi jelentőségű madárfajra végeztük el a hatásbecslést. A terület bejárása teljes hatásterületen 2022. decemberében megtörtént, ahol a jelölőfajok előfordulása nem volt megfigyelhető.

15.2 ***Az elvégzett hatásbecslése megállapítása:***

A tervezett öntözés nincs hatással: A kijelölés alapjául szolgáló és közösségi jelentőségű madárfajokra, egyéb jelölőfajokra. Az öntöző telep nagy része jelenleg is mezőgazdasági művelés alatt áll, védett madárfaj élőhelye nem volt megtalálható. A vízkivétel helyénél 91F0 - Keményfás ligeterdők nagy folyók mentén *Quercus robur*, *Ulmus laevis* és *Ulmus minor*, *Fraxinus excelsior* vagy *Fraxinus angustifolia* fajokkal (*Ulmion minoris*), valamint telepített nyár található meg. Az alkalmazott technológiát figyelembe véve kijelenethető, hogy a beruházás veszélyt nem jelent rájuk.

Az elvégzett vizsgálatok alapján megállapítható, hogy a beruházással érintett *HUHN10008*, valamint *HUHN20001* jelű területek részei a Nemzeti Ökológiai Hálózatnak, a beruházás terület természeti állapotát nem veszélyezteti. Az elvégzett vizsgálatok és információk alapján további részletes vizsgálatok lefolytatása természetvédelmi szempontból nem indokolt.

16. Felhasznált irodalom

- Dövényi Z. (szerk.: 2010): Magyarország kistájainak katasztere, MTA-FKI, Budapest
- Vojtkó A. (2008): Központi-Zemplén. In: Király G. – Molnár Zs. – Bölöni J. – Csiky J. – Vojtkó A. (szerk.): Magyarország földrajzi kistájainak növényzete – MTA ÖBKI, Vácrátót
- Jogszabályi hivatkozások

17. Jogszabályi hivatkozások:

- 1995. évi LIII. törvény a környezet védelmének általános szabályairól
 - 1996. évi LIII. törvény a természet védelméről
 - OTTrT (Országos területrendezési Terv)
 - 314/2005. (XII. 25.) Korm. rendelet a környezeti hatásvizsgálati és az egységes környezethasználati engedélyezési eljárásról
 - 275/2004. Korm. Rendelet az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről
 - 1995. LVII. törvény a vízgazdálkodásról
 - 219/2004. (VII. 21.) Korm. rend. a felszín alatti vizek védelmének szabályairól
 - 220/2004. (VII. 21.) Korm. rend. a felszíni vizek védelmének szabályairól
 - 28/2004. (XIII. 25.) KvVM rend. a vízszennyező anyagok kibocsátásaira vonatkozó határértékekről és alkalmazásuk egyes szabályairól
 - 6/2009. (IV. 14.) KvVM-EüM-FVM együttes rendelet a földtani közeg és a felszínalatti víz szennyezéssel szembeni védelméhez szükséges határértékekről és a szennyezések méréséről
 - 93/2007. (XII. 18.) KvVM rendelet a zajkibocsátási határértékek megállapításának, valamint a zaj- és rezgésekibocsátás ellenőrzésének módjáról
 - 306/2010. (XII. 23.) Korm. rendelet a levegő védelméről
 - 284/2007. (X. 29.) Korm. rendelet a környezeti zaj és rezgés elleni védelem egyes szabályairól
 - 27/2008. (XII. 3.) KvVM-EüM együttes rendelete a környezeti zaj- és rezgésterhelési határértékek megállapításáról
 - A nagyvízi medrek, a parti sávok, a vízjárta, valamint a fakadó vizek által veszélyeztetett területek használatáról és hasznosításáról, valamint a nyári gátak által védett területek értékének csökkenésével kapcsolatos eljárásról szóló 21/2006. (I. 31.) Korm. rendelet
 - 4/2011. (I. 14.) VM rendelet a levegőterheltségi szint határértékeiről és a helyhez kötött légszennyező pontforrások kibocsátási határértékeiről
 - a környezeti hatásvizsgálati és az egységes környezethasználati engedélyezési eljárásról szóló 314/2005. (XII. 25.) Korm. rendelet
-